

Een genese van een spook: Genealogie van het 'cultuurmarxisme'

Onderzoekspaper
Aantal woorden: 14.645

Alexander Aerts

Stamnummer: 01610817

Promotor: Prof. dr. Sami Zemni

Onderzoekspaper voorgelegd voor het behalen van de graad bachelor in de richting
Politieke Wetenschappen

Academiejaar: 2018-2019

Inhoudstafel

Abstract	p.3
I. Introductie: Het spook genaamd cultuurmarxisme	p.3
II. Het spook doorgelicht: een omschrijving	p.6
A. Omschrijving van het Cultuurmarxisme als fenomeen	p.6
B. Omschrijving van het cultuurmarxisme als samenzweringstheorie	p.10
III. De gewaarwording van een spook	p.13
A. Conceptueel kader: Een genealogische lezing	p.13
B. Een genealogie van een joods-linkse samenzwering	p.14
Het Cultuur-Bolsjewisme: Een formatief complot	p.14
Het alledaags fascisme: Judeobolsjewisme	p.16
De vele wortelen van het cultuurmarxisme	p.17
C. De genealogie van een neologisme	p.17
De paradox genaamd LaRouche	p.18
Een product van de Koude Oorlog	p.19
Het paleoconservatief moment	p.20
Wanneer een concept een daad wordt	p.24
Een nieuwe rechts internationale	p.26
IV. Een poging om het spook te vatten	p.27
V. Verder onderzoek naar het spook: Voorbij een genealogie	p.29
VI. Conclusie	p.31
Referentielijst	p.34

Abstract: Het cultuurmarxisme is een spook dat heden ten dage is neergedaald in het westen. Het verschijnt in allerhande verhitte discussies en begeistert menige mensen om over diens gecontesteerde betekenis de politieke degenen te kruisen. In dit schouwspel zien we aan de ene zijde apologetische schermers, die het concept cultuurmarxisme gestalte geven aan de andere zijde kritische schermers, die het cultuurmarxisme aanschouwen als een naar de hand gezette samenzweringstheorie van de apologeten. Het schermen is echter een recent fenomeen. De gewaarwording van dit cultuurmarxistisch spook heeft namelijk een lange en obscure geschiedenis. Het heeft zijn wortels in het judeobolsjewisme, de cultuur-bolsjewistische samenzweringstheorie van de nationaal-socialisten, het Amerikaans anti-communisme van tijdens de Koude Oorlog, een paranoïde cult leider genaamd Lydon LaRouche, het Amerikaanse paleoconservatisme, extreem-rechtse terroristen en een internationale nieuw rechtse beweging. Cultuurmarxisme is bijgevolg een spookachtig concept dat zowel oude ideeën omtrent cultureel verval als nieuwe ideeën omtrent politieke correctheid combineert in een krachtig narratief betreffende onze hedendaagse malaises. Het vertelt een nieuw en tegelijk oud verhaal over een handvol marxistische intellectuelen die de westerse cultuur, met al diens waarden en normen, te niet zou hebben gedaan door een cult van nihilisme te initiëren. Op een allesomvattende, simplistische, monocausale en reactionaire manier tracht het de oorzaken voor onze hedendaagse problemen met een diep ressentiment te herleiden tot de schuld van enkele marxistische intellectuelen.

I. Introductie: Het spook genaamd cultuurmarxisme

Volgens sommigen waant er een cultuurmarxistisch spook door het westen. Paniëkkreten komende vanuit obscure nieuwssites, tweets van Theo Francken, beleidsnota's van het Witte Huis, allen willen ze ons hoeden voor dit machtige spook (Francken, 2018; Heer, 2017; Mirrlees, 2018). De ene waarschuwt ervoor dat cultuurmarxisten bijvoorbeeld sinterklaas zullen afnemen, anderen gaan verder en denken dat het cultuurmarxisme de grondoorzaak is van alle westerse teloorgang (Cliteur, 2017). Net zoals spoken niet bestaan, wordt er vanuit de linkse en liberale hoek beargumenteerd dat het cultuurmarxisme niet bestaat. Deze personen doen dit spook af als een samenzweringstheorie, die alles dat ietwat naar 'links' ruikt als cultuurmarxistisch brandmerkt (Korving & Tielbeke, 2017). Ze wijzen op de foutieve beweringen onderliggend aan het concept 'cultuurmarxisme' en waarschuwen daarnaast voor de normalisering ervan (Jäger, 2018).

Wanneer we vragen wat cultuurmarxisme nu exact inhoudt krijgen we eenzelfde kakofonie te horen. De Nederlandse politicus Thierry Baudet omschrijft het als ‘*de variant van het marxisme die de “Verelendung” [“Verpaupering”], waar uiteindelijk de wereldrevolutie uit voort zou moeten komen, niet langer verwacht van het economisch systeem en daardoor deze vervreemding via de cultuur wil realiseren*’ (Korving & Tielbeke, 2017). Hij ziet al een marxisme onder een nieuw gedaante, een volwaardige politieke ideologie en een project dat de westerse cultuur en het politieke leven zich al grotendeels eigen heeft gemaakt. Dit staat in contrast met de vele andere betekenissen die het simpelweg als een samenzweringstheorie van extreem-rechts en als politiek instrument definiëren (Korving & Tielbeke, 2017; Mirrlees, 2018; Richardson, 2015). Door de popularisering, normalisering, internationalisering en de extreme kneedbaarheid van het concept, moet het niet verbazen dat het een heus containerbegrip is geworden dat vol tegenstrijdige definities zit en onderwerp is van menige antagonistische debatten (Garcia, 2017).

Om toch enige duidelijkheid te scheppen, beginnen we met een omschrijving van de betekenissen die worden toegekend aan het concept. We geven een omschrijving van de apologeten – de verdedigers van het concept — die het cultuurmarxisme als een daadwerkelijk fenomeen zien, gevolgd door een omschrijving van de critici, die het concept aanschouwen als een samenzweringstheorie. We bakenen het containerbegrip dus af door beide interpretaties aan het woord te laten, zo trachten we alle facetten van dit veelzijdige concept te schetsen.

Desondanks de internationalisering en normalisering van het concept cultuurmarxisme, is de uitvinding ervan *an sich* voornamelijk bij enkele obscure denktanken en personen in de V.S. te situeren (Korving & Tielbeke, 2017; Jay, 2011, Mirrlees, 2018; Richardson, 2015). Het opmerkelijke traject dat het concept heeft afgelegd, is een centraal gegeven om de hedendaagse betekenis en het gebruik van het woord te kunnen begrijpen. Bijgevolg focust onze onderzoeksvraag naar de wording van de verscheidene betekenissen van het cultuurmarxisme die we in het eerste deel gaan trachten te schetsen. In het algemeen vragen we ons het volgende af; Wat is de wordingsgeschiedenis van het concept ‘cultuurmarxisme’?. We trachten deze vraag te beantwoorden door een genealogie van het concept te schetsen.

Wanneer we de wordingsgeschiedenis trachten te schetsen maken we een onderscheid tussen twee op elkaar bouwende genealogieën. De eerste genealogie heeft betrekking op de ideeën die de wortels van het concept vormen en die voorafgaan aan het letterlijk gebruik en de uitvinding van het woord cultuurmarxism. Deze eerste genealogie focust zich op de cultuur-bolsjewistische

samenzweringstheorie dat zijn opmars maakte onder de nationaal-socialisten in Duitsland van de jaren 20' maar besteedt ook aandacht aan het judeobolsjewistisch ideeëngoed (Blommaert, 2018b; Jay, 2011; Jäger, 2018; Korving & Tielbeke, 2017; Mirrlees, 2018, pp. 53-54). Voortbouwend op de ideeën en gebruiken van de eerste genealogie gaan we over op de tweede genealogie van het concept. Deze tweede genealogie heeft uitdrukkelijk betrekking op de letterlijke uitvinding, de popularisering en de normalisering van het concept 'cultuurmarxisme'. Het is dus een genealogie van het concept als neologisme.

Desondanks de lange genealogie van het cultuurmarxisme en diens belangrijke rol in hedendaagse politieke discoursen, blijft dit populair concept merkwaardig genoeg onderbelicht in academisch onderzoek. Er zijn maar enkele pogingen ondernomen om een noemenswaardige analyse van de term te realiseren (Jamin, 2013, 2018; Mirrlees, 2018; Richardson, 2015). Deze analyses zijn echter niet allesomvattend en lichten vaak maar enkele aspecten van de genealogie toe. Daarom is de academische opzet van deze onderzoekspaper om al de losse eindjes van de verschillende wetenschappelijke en krantenartikelen, blogposts, Youtube videos, ... aan elkaar te knopen. We willen het concept dus in kaart brengen en een genealogie construeren die de totaliteit en daarmee alle verschillende facetten van cultuurmarxisme beschrijft. Hiermee wil ik de verwarring rond de genealogie van het concept verhelder en een aanzet geven om het veld te openen voor discussie en actie.

De onderzoekspaper heeft echter niet alleen een academische maar vooral ook een maatschappelijk opzet. Gezien deze studie niet los van de wereld staat waarin deze wordt geschreven, moeten we de maatschappelijke consequenties van de normalisering van cultuurmarxisme onderlijnen. Deze consequenties zijn vandaag omnipresent. De aanvallen op menige fenomenen die onderdeel zijn van wat sommigen aanschouwen als cultuurmarxisme getuigen hiervan. Aanvallen op universiteiten door politici, de opmars van populistisch intellectualisme, een algemene opkomst van extreem-rechtse ideologieën, met diens anti-communisme en antisemitisme, lijken welig te tieren in de politieke arena (Bachega, 2018; Hoger Onderwijs Persbureau, 2019; Mishra, 2018). Het punt is bijgevolg om een genealogische striptease uit te voeren waarbij we de ideologische fundamenten en politieke belangen van het concept ontbloten.

Na de wordingsgeschiedenis van het cultuurmarxisme, presenteren we een voorlopig antwoord op onze onderzoeksvraag. Dit wordt gevolgd door een kritische reflectie van de genealogische methode

die we gebruikt hebben, gepaard met een verdere opstap voor onderzoek die voorbij een genealogie tracht te gaan. We eindigen met een conclusie die de onderzoekspaper samenvat.

Ten slotte wil ik mijn ouders bedanken voor hun continue steun en specifiek mijn moeder voor het nalezen en verbeteren van deze onderzoekspaper. Daarnaast dank ik mijn kameraad Wout Bonroy voor diens kritische geest en precieze verbeteringen en mijn promotor Sami Zemni om mij de opportuniteit te geven om over dit al bij al obscure thema te schrijven.

II. Het spook doorgelicht: een omschrijving

In dit gedeelte beginnen we met een omschrijving van het cultuurmarxisme als fenomeen. Het cultuurmarxisme wordt hier geïnterpreteerd als een daadwerkelijk amalgaam van fenomenen en ideeën die in de wereld plaatsvinden. Dit is met andere woorden ‘cultuurmarxisme’ volgens de apologeten. Dan gaan we over tot het cultuurmarxisme als samenzweringstheorie. Het concept wordt hier als een samenzweringstheorie neergezet. Het is met andere woorden het cultuurmarxisme volgens de critici. Op het einde van dit gedeelte is het de bedoeling dat we de essentiële betekenissen van het concept, van zowel de ene visie als de andere visie belicht hebben.

A. Omschrijving van het Cultuurmarxisme als fenomeen

De omschrijving van cultuurmarxisme als fenomeen wordt in dit gedeelte behandeld in zijn exhaustieve en integrale — vooral hedendaagse — betekenis. Dit wil zeggen dat we voornamelijk gebruik maken van contemporaine bronnen van de jaren negentig tot deze van vandaag de dag. Daarnaast geven we hier voornamelijk een definitie die niet zozeer door elke apologet van het concept uitgedragen wordt maar veeleer een definitie waaruit alle apologeten uit putten.

Het centrale narratief van de apologeten en dus één van de meest essentiële eigenschappen van het zogenaamde cultuurmarxisme, is dat het in tegenstelling tot het klassiek of economisch marxisme heden ten dage de aandacht van de economische onderbouw naar de culturele onderbouw verschoven is (Boudry, 2019; Breivik, 2011; Cliteur, 2018; Lukkassen, 2015). Deze verschuiving van het economische naar het culturele zou volgens de apologeten tot stand zijn gekomen door de

marxistische intellectuelen Antonio Gramsci, Georg Lukács en de *Frankfurter Schule*¹ (Blommaert, 2019; Korving & Tielbeke, 2017). Het zouden voornamelijk Gramsci en Lukács geweest zijn die de meesterbreinen waren achter de infiltratie van cultuurmarxisten in allerlei culturele instellingen. De intellectuelen zouden namelijk allemaal met elkaar ‘eens’ zijn geweest, dat de realisering van het communisme niet meer via socio-economische structuren kon plaatsvinden, maar alleen tot stand kon komen door de leidende cultuur vorm te geven. Gramsci en Lukács zouden dus de intellectuele blauwdruk hebben gecreëerd voor de marxistische cultuurrevolutie.

De *Frankfurter Schüle* zou deze blauwdruk dan weer in praktijk hebben omgezet, door een zogenaamde invloedrijke rol te spelen in de mei 1968 protesten (Korving & Tielbeke, 2017). Intellectuelen van deze school zouden de klassieke focus van de mei 68’ protesten van socio-economische naar cultuurmarxistische strijdpunten hebben gekeerd door multiculturalisme, seksuele politiek en westerse zelfhaat erin te introduceren. De stakingen geïnitieerd door de vakbonden zouden toen dus volgens de apologeten door cultuurmarxisten ingewisseld zijn met o.a. anti-racistische of anti-seksistische strijden, gedragen door studenten en professoren.

De *Frankfurter Schüle* zou met andere woorden aan de wieg gestaan hebben van de subversieve tegencultuur die in mei 1968 gecreëerd zou zijn. Volgens de apologeten was mei 68’ met diens tegencultuur dan ook een zogenaamde formatieve gebeurtenis waarin cultuurmarxisme zijn ingang vond in de bredere samenleving. De protesterende studenten zouden na 1968 allemaal uitgeweken zijn naar allerlei culturele en educatieve instellingen —voornamelijk universiteiten— van waaruit ze hun cultuurmarxistische politiek hebben laten doorsijpelen naar de bredere samenleving. De apologeten proclameren dat het cultuurmarxisme uiteindelijk de hele samenleving doordrongen heeft met een cultuur van politieke correctheid. Ettelijke intellectuelen zoals Gramsci, Lukács en de *Frankfurter Schüle* zouden hiervoor dus verantwoordelijk zijn door een cultuurmarxistisch gedachtegoed te creëren en deze in mei 68’ in werking te stellen.

Het is volgens de apologeten de zogenaamde bedoeling van cultuurmarxisten om een politiek correcte cultuur te creëren die allerlei traditionele waarden zouden vervangen door een vorm van

---

¹ Een academisch instituut voor sociaal onderzoek dat opgericht werd in 1924 in Frankfurt (Korving & Tielbeke, 2017; Jay, 2011). Dit instituut bracht vele marxistische en kritische intellectuelen voort en groeide uiteindelijk uit tot een volwaardige intellectuele stroming genaamd de *Frankfurter Schüle* of kritische theorie. In 1933 moesten deze intellectuelen op de vlucht slaan naar de V.S. voor het opkomende nazisme. Eens het instituut heropgericht werd, zou het volgens de apologeten ‘de doctrine van het cultuurmarxisme’ in de V.S. geïmporteerd hebben (Free Congress Foundation, 2004).

waarheidsrelativisme (Raehn, 2004, pp. 2-4; Lind, n.d.; Jamin, 2018, p. 2). Derhalve is de eigenlijke opzet van het cultuurmarxisme namelijk de vernietiging van de westerse beschaving (Giesen, 2017; Jay, 2011). Volgens de apologeten gaat de opkomst van het cultuurmarxisme en politieke correctheid dus hand in hand met de verbastering van de traditionele cultuur. Deze destructieve interpretatie van het cultuurmarxisme kwam duidelijk tot uiting in een stuk van de conservatieve opiniemaker Nelson Hultberg in *The Daily Bell*: “*The new emphasis [van het cultuurmarxisme] would be on liberating all men and women from the "evil repression" and "tyrannical values" of Judeo-Christian civilization. To bring this about, they designed numerous strategies to discredit and smear the values that had forged and sustained the West for 2,000 years.*” (Hultberg, 2010). De opmars van cultuurmarxisten was voor de apologeten dus tegelijk een neergang van de westerse beschaving met al diens traditionele normen en waarden.

De uitvoering van deze opmars zou in tegenstelling tot de economische marxisten die op een klassieke wijze middels vakbonden en stakingen de socio-economische politiek willen beïnvloeden tot stand komen via ‘een lange mars door de instellingen’² (Raehn, 2004; Hultberg, 2010; Korving & Tielbeke, 2017). Dit betekent dat zowel culturele als educatieve instituties zoals scholen, media of culturele instellingen overgenomen zouden zijn door cultuurmarxisten. Vooral universiteiten zouden een sleutelrol spelen in het ‘exporteren’ van het cultuurmarxisme naar de bredere samenleving (Boudry, 2018a; Ruminant, 2017; Cribb Jr., 2004). Sommige apologeten gaan echter nog veel verder en beargumenteren dat de voornaamste politieke instellingen zoals de Europese unie of de Amerikaanse overheid ook gekaapt zouden zijn door cultuurmarxisten (Jaap Eppink, 2018; Atkinson, 2004).

Los van de ‘lange mars door de instellingen’ zou de politiek van cultuurmarxisme helemaal bezeten zijn door het creëren van binaire categorieën van onderdrukten en onderdrukkers (Boudry, 2018a; Hendriks, 2017). Dit denkschema komt tot uiting in de verschillende identitaire groepen die ze tegenover elkaar zetten zoals mannen-vrouwen, witten-zwarten of bourgeoisie-arbeiders. Ze willen als het ware een surrogaat-proletariaat creëren bestaande uit alle verworpenen der aarde (Boudry, 2018a; Jamin, 2013, p. 2; Lukkassen, 2018a). Het oude proletariaat vervangen door een nieuwe, bestaande uit etnische en seksuele minderheden. De ene groep zou *a priori* als deugdelijk worden voorgesteld, de ander als kwaadaardig (Lind, 2004b). Het cultuurmarxisme zou dus uiterst moralistisch en identitair zijn (Lukkassen, 2015). Ze zetten zichzelf op een moralistisch verhoog en gaan vervolgens met hun

---

² Een lange mars door de instellingen is een uitspraak gemaakt in mei 1968 door de Duitse studentenleider Rudi Dutschke (van der Lans, 2011). Het wordt sindsdien gebruikt als metafoor om te benadrukken dat veranderingsprocessen niet zozeer een plotse omwenteling zijn maar veeleer een werk van lange adem is.

eigen nobele inborst staan pronken (Boudry, 2018a). Elke persoon die tegen hun politiek correcte inborst stoot zou aldus verketterd worden. Net zoals een priester zelf-schuld aanwakkert bij zondaars zouden cultuurmarxisten schuld aansmeren aan eenieder die niet in hun politiek correcte cultuur mee stapt (Lukkassen, 2019). Er zou volgens de apologeten een heus cultuurmarxistisch terreurregime bestaan die net zoals een Orwelliaanse gedachtepolitie elke vorm van politieke incorrectheid zou bestraffen (Raehn, 2004; Boudry, 2018a, p. 81).

Het Orwelliaans karakter met diens controlerende eigenschappen en gebruiken gaan zouden hand in hand gaan met een zogenaamd cultuur en waarheidsrelativisme dat door de cultuurmarxisten in het leven geroepen zou zijn (Blommaert, 2018b; Boudry, 2018; Cliteur, 2018, pp. 26-29; Ruminante, 2017). Dit relativisme is volgens sommigen verweven met het post-modernistisch denken dat door cultuurmarxisten of door linkse wetenschappers in het algemeen wordt uitgedragen (Boudry, 2017). Volgens hen heeft er zich binnenin de academische wereld een post-modernistische evolutie voltrokken dat zich als doel stelt elke hegemonische machtsstructuur te deconstrueren middels een allesomvattende kritiek. Dit betekent m.a.w. dat elke leidende waarheid, culturele waarde of norm in vraag gesteld moet worden. Volgens post-modernistische denkers zoals Derrida of Foucault zou de realiteit — met al diens normen en waarden — een product zijn van hegemonische machtsstructuren en bijgevolg een ideologisch construct zijn dat ontmanteld moet worden (Ruminante, 2017; Van Rooy, 2018, p.191; Cliteur, 2018, p.18). Derhalve vervaagden deze linkse wetenschappers en cultuurmarxisten langzamerhand de scheidingslijn tussen objectiviteit en subjectiviteit. Wat op zijn beurt weer de basis legde voor nihilisme, waarheids- en cultuurrelativisme. Deze vervaging voltrok zich echter niet alleen in de academische wereld. Al gauw zouden progressieve kringen volgens de apologeten dit relativisme geïnstrumentaliseerd hebben voor hun eigen politieke agenda en om deze tot in de verste uithoeken van de samenleving te verspreiden. Zo werd de westerse samenleving langzaam maar zeker ondermijnd en werden de mensen ontdaan van hun echte socio-culturele wortelen (Blommaert, 2018b).

Voortbouwend op deze these gaan enkele apologeten verder en stellen ze dat de zogenaamde verzwakking van de westerse samenleving door cultuurmarxisme de weg heeft vrijgemaakt voor de opkomst van de islam en de islamisering van de cultuur (Cliteur, 2018, pp. 28-37). Zo volgt de these dat onze —door cultuurmarxisten— zwak gemaakte identiteit en cultuur makkelijk overheerst zou worden door een islamitisch ‘heersersmoraal’ dat vol vertrouwen andere culturen kan onderwerpen aan diens ijzersterke ideologie en identiteit (Lukkassen, 2018b). Daarnaast zouden de islamisten en de cultuurmarxisten een natuurlijke alliantie vormen gezien beiden éénzelfde doel voor ogen hebben; de

vernietiging van de westerse samenleving (Cliteur, 2018, p. 28). Kortom, hoe je het draait of keert, het cultuurmarxisme zou direct of indirect leiden tot *soumission* van de westerse samenleving.

Tenslotte wordt er volgens sommigen beweerd dat er een duidelijk onderscheid bestaat tussen cultuurmarxisme als een tweede natuur en als een samenzweringstheorie (Boudry, 2019; Lukkassen, 2019). De eerste zou omschreven kunnen worden als een haast onzichtbare ontwikkeling die bij linkse denkers en intellectuelen plaatsvond. Het was geen plan of complot van enkelingen maar eerder een ideeënstrijd die zich langzamerhand voltrok, een stille culturele revolutie die in zekere mate de leidende ideeën en waarden wist te beïnvloeden en onopgemerkt in het publieke discours is binnengedrongen (Watts, 2018). In tegenstelling tot deze stille revolutie verwijst de samenzweringstheorie naar “*een doelbewust complot van de ‘intellectuele elite’, een verbond tussen politieke machthebbers en journalisten en academici*” die een culturele infiltratie gepland zouden hebben en deze ook effectief zouden hebben uitgevoerd (Boudry, 2018a, p. 81). De twee opvattingen van cultuurmarxisme zijn echter moeilijk van elkaar te onderscheiden gezien beiden terugvallen op eenzelfde narratief die de opmars van het cultuurmarxisme terugvoert tot enkele marxistische intellectuelen zoals Gramsci, Lukács. Bovendien lijken beide opvattingen de politieke correctheid op één en dezelfde monocausale manier te verklaren; genderstudies, de zwartepietendiscussie of het islamisme. Het is allemaal zogenaamd de schuld van het cultuurmarxisme (Jäger, 2018).

B. Omschrijving van het cultuurmarxisme als samenzweringstheorie

De opkomst van het cultuurmarxisme als concept in verschillende liberale, conservatieve en extreemrechtse discourses wordt door de critici aanschouwd als de genese van een samenzweringstheorie (Berlowitz, 2003; Blomaert, 2018; Korving & Tielbeke, 2017; Jäger, 2018; Jamin, 2018; Heer, 2018; Lütticken, 2018; Jay, 2011; Mirrlees, 2018, pp. 56-58; Reynebeau, 2018; Žižek, 2018). Er zijn volgens hen geen werkelijke cultuurmarxistische fenomenen. Het zijn eerder flagrante leugens, een vervalsing van de feiten en een mogelijke interpretatie van deze feiten. De intellectuele genealogie die de apologeten voorleggen zou een gefalsifieerde geschiedenis, een verzameling uit context getrokken gebeurtenissen, vage connecties en opgemaakte causaliteiten zijn (Jäger, 2018; Mirrlees, 2018, p. 56). Ze beargumenteren dat er geen empirische gronden bestaan voor de cultuurmarxistische fenomenen die de apologeten zien. Erger nog, de critici zeggen dat deze apologeten zelf een empirische grond hebben uitgevonden die hun eigen politieke agenda dient. Kortom, het fenomeen ‘cultuurmarxisme’ is volgens hen een lege doos die alle trekken heeft van een samenzweringstheorie. De waarheid zou volgens hun verdraaid zijn en als een politiek instrument gebruikt worden.

De critici aanschouwen het hele discours rond cultuurmarxisme als een samenzweringstheorie omdat het in eerste instantie een allesomvattende ‘verklaring’ geeft aan allerhande belangrijke historische feiten en gebeurtenissen (Jamin, 2018, p. 1; Mirrlees, 2018, pp. 56-58). Volgens de apologeten zouden enkele cultuurmarxistische intellectuelen als het ware het tempo van de geschiedenis bepalen en worden zo bijgevolg een middel om de wereld in zijn totaliteit te ‘begrijpen’ en te verdraaien. Zo zien we in het boven vernoemde idee dat cultuurmarxisten bijgedragen hebben aan een post-modernistische zeitgeist die schaamteloos de westerse cultuur met de grond gelijk maakte. Of de apologeten deze cultuurmarxistische fenomenen afdoen als een gepland complot of als een eerder onderbewuste ontwikkeling maakt echter voor de critici niet zoveel uit. Beiden herleidden ons historisch tempo tot eenzelfde narratief. Het zou één groep cultuurmarxisten zijn geweest die vanuit de universiteiten een betoverende spreuk op de samenleving zou hebben afgestuurd. Ze hebben hiermee een tijdperk van nihilisme ingeluid dat gekenmerkt is door een extreem controlerende politieke correctheid.

De critici beargumenteren niet alleen dat de intellectuele geschiedenis van deze marxistische intellectuelen herleid wordt tot een simplistisch narratief. Ook alle mogelijke complexiteiten of contradicties met betrekking tot de relatie tussen cultuurmarxisme en hedendaagse gebeurtenissen worden verpakt in een allesomvattende monocausale relatie (Korving & Tielbeke, 2017; Jäger, 2018; Jamin, 2018, p. 6; Martin, 2011). Het resultaat is dat alles wat de apologeten verafschuwen “*wordt teruggevoerd tot één simpele grondoorzaak met een catchy labeltje*” (Korving & Tielbeke, 2017). De cultuurmarxistische samenzweringstheorie berust dus op een set van ‘onbetwistbare feiten’, zoals de rol die bepaalde intellectuelen gespeeld zouden hebben (Jamin, 2018, p. 9). De basis van alle apologeten komt altijd terug op deze onbetwistbare rol van de intellectuelen in de opkomst van het cultuurmarxisme. Het vormt de *raison d’être* waarom politiek correcte fenomenen zich heden ten dage manifesteren en is het verbindend meta-narratief die de link vormt tussen al de verscheidene apologeten van het concept.

Er is een conceptuele kneedbaarheid, gezien deze ‘onbetwistbare’ feiten naar gelang hun eigen politiek gedachtegoed geïnterpreteerd kunnen worden. Zo verschillen sommige apologeten over de intenties van de marxistische intellectuelen. Beargumenteren er sommige dat ze een daadwerkelijk plan hadden het westen ten val te brengen, dan zijn er anderen die beweren ze eerder een onbewuste intentie hadden om het westen te bekritisieren maar niet per se te willen vernietigen (Boudry, 2018a; Free Congress Association, 2004; Lukkassen, 2019). Het feit dat de interpretaties van deze ‘feiten’ zo flexibel zijn, maakt de creatie van een monstercoalitie juist mogelijk. Iedereen kan er zich in vinden en het voor diens eigen politieke agenda gebruiken. Bovendien draagt de noviteit en de originaliteit —

door het gebruik van allerlei nieuwe concepten en ideeën — van de samenzweringstheorie bij tot het ontwijken van allerlei accusaties m.b.t. racisme, seksisme of antisemitisme, gezien deze geen directe associaties oproept met klassiek extreem-rechtse discoursen (Jamin, 2013, p. 19). Niettemin vallen alle apologeten terug op éénzelfde narratief die alles herleid tot enkele marxistische intellectuelen. Het is éénzelfde notie die de apologeten verbind, dat er één poppenmeester is die aan de touwtjes trekt, namelijk één groepje marxistische intellectuelen (Žižek, 2018).

Sommige critici beargumenteren dat de populariteit van deze samenzweringstheorie een symptoom zou zijn van de met crisis beladen liberale democratieën (Blommaert, 2018b; Jäger, 2018; Žižek, 2018). Het zou bijgevolg een middel zijn om de (neo)liberale orde in stand te houden, door valse tegenstellingen op te roepen en een imaginaire aanval en vijand te creëren. Ze nuanceren hun positie echter wel door te stellen dat onderliggend aan deze samenzweringstheorie wel degelijk prangende vragen liggen m.b.t. culturele vervreemding van mensen en de vervreemding van de arbeidersklasse met traditionele linkse partijen (Jäger, 2018). De apologeten trachten kwesties te benaderen middels een samenzweringstheorie die deze *framen* als zijnde de schuld van het progressivisme en zichzelf op te werpen als de bescherming van de door cultuurmarxisme bedreigde status quo — de traditionele waarden en normen. Volgens de critici is dit een duidelijk teken van een reactieve impuls die een zekere liberale orde in stand wilt houden. De apologeten zouden deze samenzweringstheorie gebruiken om conservatieve ideeën te populariseren zoals deze van de natie, orde, de traditionele familie, het vaderland, etc. (Jamin, 2013, p. 2). De samenzweringstheorie pleit op een reactionaire wijze voor de restauratie van de oude orde, moge het de liberale waarden zijn of eerder een vorm van conservatisme, dat zogenaamd bedreigt of vernietigd zou zijn door de cultuurmarxisten.

Voortbouwend hierop is er een meer specifiek idee dat de cultuurmarxistische samenzweringstheorie een manier is om mensen voor een extreem-rechts gedachtegoed te winnen (Korving & Tielbeke, 2017; Mirrlees, 2018). Op deze wijze zou de status quo in stand gehouden worden. Potentieel extreem-rechtse stoottroepen zouden aangesproken worden door de kracht van een ‘algemeen geldende’ cultuurmarxistische samenzweringstheorie die een verklaring geeft aan allerlei problemen waarmee de ontvanger van deze boodschap geconfronteerd zou worden. Derhalve worden deze mensen ondergedompeld in een extreem-rechtse ideologie en ondergaan ze mogelijk een proces van radicalisering (Lütticken, 2018, p. 67). Kortom, het is een verleidingskunst om mensen af te houden van de echte onderliggende sociale problemen en te verleiden tot een extreem-rechtse ideologie dat doorspekt is van anti-progressivisme, antisemitisme en islamofobie.

III. De gewaarwording van een spook

Om enig overzicht te krijgen op de wordingsgeschiedenis van de verscheidene differentiaties in de betekenis van het concept ‘cultuurmarxisme’ gaan we gebruik maken van een genealogie die de wortels van deze betekenissen bloot legt. Het is echter vaak moeilijk om de vinger te leggen op wat een genealogie exact betekent, daarom gaan we van start met een omschrijving en een motivering waarom we pleiten voor het gebruik van de methode ‘genealogie’. Wanneer we dit uit de doeken hebben gedaan, gaan we over tot een deconstruering van het concept ‘cultuurmarxisme’ door een wordingsgeschiedenis te presenteren. Deze wordingsgeschiedenis bestaat uit een genealogie van een joods linkse samenzwering gevolgd door een genealogie van het cultuurmarxisme als neologisme.

A. Conceptueel kader: Een genealogische lezing

De genealogische lezing of wordingsgeschiedenis werd voornamelijk geconceptualiseerd door denkers zoals Nietzsche, Deleuze en Foucault. Alle drie hebben ‘genealogie’ geconceptualiseerd in samengang tot hun eigen gedachtegoed (Crolwell, 1997; Molina, 2008). Ze verschillen bijgevolg in min of meerdere mate in hun respectievelijke definities van de methode genealogie. Een algemene omschrijving van ‘genealogie’ vinden we echter bij de filosofe Judith Butler die het definieert als: “... *genealogy investigates the political stakes in designating as origin and cause those identity categories that are in fact the effects of institutions, practices, discourses with multiple and diffuse points of origin*” (Crolwell, 1997). In ons geval is het dus een onderzoek naar de veelheid van origines van het concept cultuurmarxisme, die effecten zijn van verscheidene praktijken, instituties, discoursen en die wij zullen trachten in kaart te brengen.

Een genealogische lezing functioneert dus doormiddel van een re-actualisering van een reeks gebeurtenissen die gelieerd zijn aan de genese van het ‘cultuurmarxisme’ (Crowell, 1997). We trachten deze te re-actualiseren door de boven aangereikte betekenisgevende aspecten van het concept cultuurmarxisme als fenomeen en als samenzweringstheorie met diens vormgevende gebeurtenissen te herschikken. Genealogie is daarnaast ook een kritiek op het herleiden van het concept tot één origine van cultuurmarxisme. Het is een expliciete poging om een her-actualisering van diens wordingsgeschiedenis tot stand te brengen door de veelheid aan origines te presenteren.

Een genealogische lezing is relevant voor ons onderzoek door de veelzijdige betekenis van het concept cultuurmarxisme. De veelheid aan betekenissen lijkt namelijk de vorm aan te nemen van een

geestverschijning die in een constante staat van verandering is en die doorheen verschillende contexten in een continu betekenisgevend proces is verweven. De moeilijkheid ligt hem dus bij het leggen van de vinger op de — door zowel apologeten als critici — ‘gecontesteerde’ essentie van het concept. Het is met andere woorden net zo hardnekkig als een spook te vatten, gezien men altijd door diens gedaante grijpt. Niettemin is het de genealogische lezing die ons in staat stelt dit spook te vatten, juist door middel van diens open werkwijze en anti-essentialistische benadering die toe laat de veelheid aan origines en de daaraan gepaarde opkomst en afgang van de ‘cultuurmarxistische’ betekenissen in kaart te brengen. De lezing van een wordingsgeschiedenis wordt dus mogelijk gemaakt door een lezing van de verscheidene instituten, praktijken en discoursen die de notie van ‘cultuurmarxisme’ doorheen de jaren hebben vorm gegeven.

B. Een genealogie van een joods-linkse samenzwering

In dit gedeelte behandelen we allerhande ideeën, notities en betekenissen die onderdeel vormen van het cultuurmarxisme als concept, vooraleer het concept *an sich* tot leven werd gewekt in de jaren 90’. Het zijn deze ideeën die de noodzakelijke voorwaarden vormen voor de totstandkoming van het concept ‘cultuurmarxisme’.

Het Cultuur-Bolsjewisme: Een formatief complot

Het ontstaan van de eerste notities en ideeën die constitutief zijn voor het hedendaags concept van cultuurmarxisme wordt in vele gevallen terug getraceerd tot de Duitse interbellum periode (Blommaert, 2018b; Green, 2019; Jäger, 2018; Korving & Tielbeke, 2017; Lütticken, 2018, p. 68; Mirrlees, 2018, pp. 53-54; Moyn, 2018;). In de jaren 20’-30’ maakte een cultuur-bolsjewistische samenzweringstheorie zijn opmars onder de nationaal-socialisten. De opkomst van het cultuur-bolsjewisme was een formatieve gebeurtenis in de wordingsgeschiedenis van het ‘cultuurmarxisme’ gezien het een belangrijke rol speelde in het aan elkaar weven van antisemitische, anticommunistische en reactionaire ideeën tot één krachtige samenzwering.

Het cultuur-bolsjewistisch complot ging volgens de nationaal socialistische als volgt. De joden hadden zogenaamd het bolsjewisme eigenhandig uitgevonden met als enige doelstelling onschuldige mensen in een politieke beweging te lokken die hen tot de wereldheerschappij zou leiden (Blommaert, 2018b). Derhalve zou de sovjet revolutie niet geleid zijn door gewone revolutionairen maar eerder georchestreerd zijn door joodse bolsjewieken die alle touwtjes in handen hadden. De Comintern zou dus geen instrument zijn van de bolsjewistische commissarissen maar eerder onderdeel zijn van een

internationaal joods complot jegens het fascisme en nationalisme. De zogenaamde linken tussen allerhande linkse partijen en joden werden op deze manier snel gemaakt, gezien er vele socialistische instituten, bewegingen en partijen een daadwerkelijke band hadden met de Comintern. Het bleef echter niet alleen bij linkse organisaties en richtte zich langzamerhand tegen allerhande progressieve mensen, kunst of ideeën (Mirrlees, 2018, p. 54). Alles dat ietwat naar modernisme of progressivisme rook werd als joods en bolsjewistisch bestempeld. Volgens de nationaal socialistische leiders leidde dit progressivisme namelijk tot de verbastering van de traditionele Germaanse samenleving en het Germaanse volk. Het moest kost wat kost in toom gehouden worden.

De overeenkomsten en verschillen tussen het cultuurbolsjewisme en het cultuurmarxisme zijn talrijk. Zo zien we dat beide concepten terugkeren naar het idee dat de traditionele cultuur in verval of verzwakt is en bedreigd wordt door bolsjewistische joden en -in het geval van het cultuurmarxisme door- progressieve '*social justice warriors*'. Vandaar ook het gebruik van het woord 'cultuur' in beiden concepten. Er zijn echter verscheidene overeenkomstigheden en verschillen in de betekenis van dit woord 'cultuur'. Zo betekent cultuur bij de nationaal-socialisten 'een terugkeer naar de traditionele -uitsluitend- Germaanse samenleving'. In het cultuurmarxisme heeft deze een meer omvattende betekenis en kan deze naar zowel liberale vrijheden als naar traditionele waarden verwijzen. De manier waarop de cultuur bedreigd wordt is echter ook verschillend. De apologeten van het cultuurmarxisme proclameren namelijk dat een politiek correcte elite de gegronde cultuur ontdaan heeft van zijn wortels door het introduceren van het post-modernisme en diens gepaarde cultuur en waarheidsrelativisme. De nationaal-socialisten dachten ook dat ze ontworteld werden maar dan door joodse bolsjewieken die bepaalde modernistische ideeën introduceerden en zo de traditionele samenleving ondermijnden.

In beide gevallen is sprake van een reactie op zogenaamde vernieuwing of vooruitgang. Daarnaast is er sprake van een gelijkaardige antiverlichtingsgedachte die stelt dat de samenleving in verval is en dat dit grotendeels te danken is aan actoren en ideeën zoals joden of een politiek correcte elite in het bolsjewisme of het cultuurmarxisme (Maly, 2019). Ze kunnen dus in meer of mindere mate omschreven worden als reactionaire ideeën die de noodzaak hebben om iets te restaureren moge het de Germaanse cultuur of liberale waarden zijn. Volgens de apologeten van het cultuurmarxisme en het cultuur-bolsjewisme kan de restauratie alleen plaatsvinden als de bedreigende 'ander' en hun gedachtegoed op één of andere manier teniet gedaan wordt.

Een andere opvallende overeenkomst is de gedeelde haat jegens elke vorm van kosmopolitisme (Blommaert, 2018b). Volgens de nationaal-socialisten zou het cultuur-bolsjewisme uiteraard gelieerd zijn aan het communistisch internationalisme, wat haaks stond op het nationalistisch 'authentiek Germaans zijn'. Derhalve werden joden omschreven als wortel en ziellose kosmopolieten. Vergelijk dit met de wrok die sommige apologeten koesteren jegens elk internationaal of supranationaal instituut zoals de Europese Unie of Verenigde Naties en we zien eenzelfde afkeer van niet-nationalistisch denken (Jan Eppinck, 2017). Het zogenaamde multiculturalisme en het globalisme zouden twee cultuurmarxistische denkstromingen zijn die bedreigingen vormen voor de authentieke cultuur en waarden (Blommaert, 2018b; Hendriks, 2017). Vervolgens zijn het de cultuurmarxisten die de poorten hebben opengezet voor de vluchtelingen en een cultuur van ultra-tolerantie jegens de Islam hebben geïnstalleerd (Blommaert, 2019). Cultuurmarxisten worden net zoals Joodse en progressieve mensen bij het cultuur-bolsjewisme weggezet als wortelloze fanatici. Ze zouden in het 'niets' geloven, geen enkele vaststaande waarde of realiteit hebben, gezien ze de verpersoonlijking zijn van het nihilisme, waarheidsrelativisme en het kosmopolitisme.

Het alledaags fascisme: Judeobolsjewisme

Het is van belang dat we niet alleen onze focus leggen op het historisch fascisme van de nationaal-socialisten maar dat we ook aandacht schenken aan wat Foucault in het voorwoord van Deleuze en Guattari's *Anti-Oedipus* het alledaags fascisme noemt (Deleuze & Guattari, 2000, pp. 7-8). Het fascisme in ons allen dat ons doet verlangen naar datgene wat ons domineert en uitbuit. Vervolgens kan dit alledaags fascisme niet herleid worden tot historische vorm van fascisme.

Wanneer we deze uitgebreide benadering van fascisme in acht nemen, dienen we de voorgestelde origine van het cultuurmarxisme bij de nationaal-socialisten in de interbellum periode kritisch te herlezen. Zo beargumenteren sommige critici van het cultuurmarxisme dat we het idee van 'de joodse bolsjewiek' niet alleen cultuur-bolsjewistisch was, maar eigenlijk onderdeel is van een meer algemeen en ouder discours dat gecentreerd is rond het idee van 'judeobolsjewisme' (Jäger, 2018; Moyn, 2018). Het idee is hier net zoals bij het cultuur-bolsjewisme namelijk dat de joden, de uitvinders en grootste aanhangers van het bolsjewisme waren (Hanebrink, 2018, p. 14). De daadwerkelijke genese van dit idee kwam tot stand tijdens de eerste wereldoorlog en diens directe nasleep (Ablovatski, 2010, p. 271, Crim, 2011, p. 624). Zo zien we tussen 1918-1923 een intense opkomst van paramilitair geweld en antisemitische activiteiten die voortspruiten uit de angst voor de opkomst van het bolsjewisme en diens zogenaamde poppenmeesters, de joden. Dit geweld, met de gepaarde angst, voor het zogenaamde joods bolsjewisme kwam overduidelijk tot uiting in de ettelijke aanvallen op joden in

Oost- en Centraal-Europa door o.a. het Duitse *Frei Korps*, in Rusland door het Witte Leger maar ook in de schrijfsels van de antisemitische Winston Churchill en de ettelijke aanvallen op Joden in de V.S. (Engelstad & Kristjánsson, 2019; Hanebrink, 2018, pp. 49-50).

De vele wortelen van het cultuurmarxisme

De overeenkomsten tussen het cultuurmarxisme en de samenzweringstheorie van het cultuurbolsjewisme en diens algemeen discours van het judeobolsjewisme, heeft dus een veelheid aan origines die op vele manieren met elkaar in verband staan. De opkomst van de nationaal-socialisten en de daarmee gepaarde samenzweringstheorie was een ontzettend formatieve gebeurtenis die de meer judeobolsjewistische ideeën concretiseerden in de vorm van een samenzweringstheorie. Er kwam een krachtige samenzweringstheorie tot stand die anti-communistische, antisemitische en reactionaire ideeën samensmeedt tot een politiek instrument ter onderdrukking van joden, communisten, progressieve mensen, ideeën, instituten en kunst.

Vele mensen herleidden het cultuurmarxisme dan ook tot de genese van het cultuurbolsjewisme in de jaren 20'-30', gezien beiden een samenzweringstheorie zijn die een linkse samenzwering waarnemen achter de zogenaamde teloorgang van hun authentieke cultuur of volk door wortelloze en progressieve ideeën. Het cultuurmarxisme derhalve als uitsluitend nazistisch afdoen is echter incorrect. We dienen aandacht te schenken aan het zogenaamde 'alledaagse fascisme' dat niet uitsluitend te herleiden valt tot het historisch fascisme. We moeten de mogelijke niet-nazistische wortels van het cultuurbolsjewisme in acht nemen. Zo zien we dat het discours rond judeobolsjewisme de grond legde voor het cultuurbolsjewisme door 'de jood' met de revolutionaire en progressieve socialist of communist te associëren. Desondanks de populariteit van dit idee in Duitsland tijdens de eerste wereldoorlog en diens directe nasleep werd het overal in de wereld vormgegeven door de meest uiteenlopende groeperingen. Het idee kwam dan ook tot uiting in diverse contexten gaande van de eerste *Red Scare*³ in de Verenigde staten tot het Witte Terreur tijdens de burgeroorlog in Rusland. Het haalde daarnaast niet alleen zijn inspiratie uit het antisemitisme van tijdens de Weimar periode maar bouwde vooral voort op eeuwenoude stereotypen en denkbeelden die we kunnen terug traceren tot in de periode waarin het Nieuwe Testament werd geschreven (Hanebrink, 2018, p. 28).

---

³ De eerste *Red Scare* (Rode schrik) verwijst naar de eerste golf van anti-communisme in Amerikaanse politiek, cultuur en samenleving tijdens de directe nasleep van de eerste wereldoorlog en de Russische revolutie van 1917 (Storrs, 2015, p. 1).

C. De genealogie van een neologisme

In dit gedeelte zetten we de bovenstaande genealogie verder door de opkomst van het concept ‘cultuurmarxisme’ en het specifieke gebruik van de term in de jaren 90’ tot en met vandaag de dag te schetsen. Het is dus de genealogie van het concept als neologisme, de genese van een nieuw woord en concept die zijn wortels heeft in de verscheidene instituten, discours en praktijken die we in de genealogie van een links-joodse samenzwering hebben trachten te schetsen. Hier gaan we verder op in door de popularisering, normalisering en de internationalisering van de betekenissen van dit nieuwe concept in kaart te brengen.

“

Het paradox genaamd LaRouche

De eerste keer dat het concept cultuurmarxisme in diens hedendaagse betekenis werd vermeld, was in een artikel geschreven door de Amerikaan Michael J. Minnicino genaamd de “*New Dark Age: Frankfurt School and 'Political Correctness'*” (Jamin, 2013, pp. 3-5; 2018, p. 5; Jay, 2011; Lütticken, p. 67; Wood, 2019; Richardson, 2015, p. 205). Dit artikel verscheen in 1992 in het extreem-rechtse magazine *Fidelio*. Het magazine was een uiterst obscure exponent van de fascistische cultleider Lyndon LaRouche. Larouche was één van de vele excentrieke en paradoxale figuren in het Amerikaanse politieke leven van de 20ste eeuw (Heideman, 2019; Severo, 2019). In de jaren ‘40 ging hij als Trotskist bij de Socialistische Arbeiders Partij door het leven en zou hij als communist mee geparticipeerd hebben aan de fameuze bezetting van de Columbia universiteit in 1968. Doorheen zijn marxistische jaren zou hij langzamerhand een grootheidswaanzin en een obsessieve paranoia gecultiveerd hebben. Deze kwam op een extraordinaire manier tot uiting in zijn onophoudelijke drang om een populaire en autoritaire cultus rond zichzelf uit te bouwen, zijn ideeën dat diens entourage helemaal geïnfiltrerd zou zijn door spionnen, zijn sektarische retoriek en geweld jegens elke linkse kameraad die het niet met hem eens zou zijn en tenslotte zijn onhoudbare drang om de meest creatieve en absurde samenzweringstheorieën uit te vinden. Uiteindelijk zal LaRouche in de jaren 70’ naar de extreem-rechtse zijde van het politieke spectrum slingeren en zich tijdens de Koude Oorlog opwerpen als één van de fanatiekste anti-communisten.

Het is in deze periode —meer bepaald in 1974— dat LaRouche voor het eerst in één van zijn vele samenzweringstheorieën de link legt tussen de *Frankfurter Schule* en allerhande linkse figuren, groeperingen en instituten (Garratt, 2019; Wood, 2019). Zo schreef hij in zijn magazine genaamd de *Executive Intelligence Review* een artikel over hoe de linkse activiste Angela Davis een getrainde CIA agent zou zijn die de opdracht gekregen had om de Amerikaanse communistische partij te infiltreren

en te fragmenteren in allerhande splintergroeperingen. Volgens LaRouche zou Davis klaargestoomd zijn voor deze opdracht toen ze een student was van de kritische denkers Herbert Marcuse en Theodor Adorno, beiden sleutelfiguren binnenin de *Frankfurter Schule*. De zogenaamde opzet van Marcuse en Adorno was om Davis tot een manipuleerbare radicaal om te vormen die de *Frankfurter Schule's* doctrine van 'protofascistisch nihilisme' zou uitdragen. LaRouche bleef echter niet alleen bij anti-communistische waanbeelden. In dezelfde periode zouden antisemitische ideeën een essentieel onderdeel beginnen vormen van zijn discours (Heideman, 2019; Wood, 2019). Zo bedacht hij als een bezetene samenzweringstheorieën over de invloed van de Rothschild's en Rockefeller's, de Amerikaans-joodse lobby en het Judaïsme op de Amerikaanse samenleving (Berlet & Bellman, 1989). Uiteraard kwamen deze antisemitische ideeën duidelijk tot uiting in diens samenzweringstheorieën omtrent de *Frankfurter Schule*, gezien de voornaamste figuren die hij beschuldigde van een complot, 'toevallig' allemaal joods waren.

Hier zien we dus voor het eerst hoe de *Frankfurter Schule* als een groep samenzwerende marxisten wordt voorgesteld die erop uit zijn de Amerikaanse samenleving en — meer in het algemeen — de hele westerse cultuur te vernietigen. Het zijn dus in meer of mindere mate cultuurmarxisten — in de hedendaagse zin van het woord — die middels infiltratie van instellingen een uiterst nihilistische doctrine willen installeren en bijgevolg het einde van de westerse samenleving willen inluiden. Daarnaast zien we ook hoe enerzijds progressieve en socialistische ideeën, personen en instellingen en anderzijds het Judaïsme en joden tezamen komen onder het mom van een door marxistische en joodse intellectuelen geplande samenzwering

Een product van de Koude Oorlog

De voornamelijke anti-communistische en de bijkomstige antisemitische ideeën van LaRouche dienen we echter in hun context te plaatsen. Het zijn producten van de Koude Oorlog en in het specifiek van de tweede *Red Scare*⁴ en diens directe nasleep (Heideman, 2019; Wood, 2019). De jaren waarin LaRouche zijn cult opbouwde waren namelijk gekenmerkt door een heuse heksenjacht op alles dat ietwat naar 'links' of 'progressief' rook. Er waren daadwerkelijke programma's van de FBI om valse informatie te verspreiden onder linkse groeperingen en bepaalde linkse figuren af te doen als CIA agenten of informanten (Heideman, 2019). Dit allemaal om verdeeldheid te creëren en verwarring te zaaien onder linkse groeperingen zoals deze van LaRouche. De contrarevolutionaire tactieken hadden

---

⁴ De tweede *Red Scare* periode verwijst naar de schrik voor de mogelijke opkomst van het communisme in de Amerikaanse samenleving, gedurende eerste fases van de Koude Oorlog - eind jaren 40' tot de jaren 50' (Storrs, 2015, p. 1)

een opmerkelijk effect op LaRouche. Hij en zijn cult werden er een overduidelijk slachtoffer van, ze isoleerden zich meer en meer van andere politieke groeperingen en cultiveerden daarnaast een uiterst achterdochtige en irrationele *weltanschauung* doordrongen van paranoïde waanbeelden. Dit werd bovendien nog eens aangesterkt door LaRouche's persoonlijke groothedswaanzin en dorst voor sektarische politiek.

Wanneer LaRouche in de jaren 70' naar de andere zijde van het politiek spectrum overstapt, omarmt hij ironisch genoeg juist deze anti-communistische retoriek en praktijken die hem jaren lang verketterd en vervolgd hebben (Wood, 2019). Het discours dat hij dus propageerde was een exponent van zijn tijd, een tirade tegen alles wat progressief was of leek te zijn. Het anti-communisme, het antisemitisme, de obsessieve paranoïde en het sektarisme van LaRouche kwamen allemaal uitdrukkelijk tezamen in diens samenzweringstheorieën. Bijgevolg was de samenzweringstheorie die de *Frankfurter Schule* zag als een poppenmeester van al het progressivisme en zogenaamde communisme, een product van de Koude Oorlog en een extreem-rechtse cult leider die op de rand van de marginaliteit leefde.

In het einde van de jaren 80' proclameerde LaRouche dat hij het enige bastion was tegen een opkomende '*New Dark Age*' (Wood, 2019). Volgens LaRouche was het de Hongaarse en marxistische filosoof Georg Lukács die hiervoor verantwoordelijk zou zijn. Lukács zou een heel complot op poten hebben gezet om de culturele zelfzekerheid van het Westen te ondermijnen en een communistische wereldstaat te creëren. Het is in diezelfde context dat LaRouche's discipel, Minnicino, diens samenzweringen gaat theoretiseren en invloedrijke artikelen over het door Lukács geleide complot begint te schrijven (1988, 1992). Zo komt uiteindelijk Minnicino's artikel tot stand genaamd *The New Dark Age: The Frankfurt School and 'Political correctness'*, die als eerste het concept 'cultuurmarxisme' in de hedendaagse betekenis van het woord gebruikt (Jay, 2011; Lütticken, 2018, p. 67).

Het paleoconservatief moment

Er zijn verschillende verklaringen waarom het woord juist in deze periode opduikt onder extreem-rechtse en conservatieve kringen in de V.S.. Zo zou het volgens Jamin niet toevallig zijn dat de samenzweringstheorie juist aan het einde van de Koude Oorlog tot stand gekomen is (2013, p. 4, 2018, p. 6). Er heerste namelijk nog altijd een stevig anti-communisme en anti-progressivisme bij mensen zoals LaRouche en in het specifiek onder Amerikaanse paleoconservatieve kringen die een belangrijke rol speelden in het theoretiseren en populariseren van het cultuurmarxisme.

Deze paleoconservatieven waren een diverse groep conservatieven die tijdens midden jaren '80 en vooral tijdens de jaren '90 hun opmars maakten (Drolet & Williams, 2019, p. 17). Ze wilden een vorm van traditionalisme en anti-globalisme combineren met een nieuwe rebelse en populistische geest die zou cumuleren in revolte jegens de liberale, universalistische en kosmopolitische orde. In een essay van Gerarld J. Atkinson zien we hoe deze paleoconservatieve groeperingen omgaan met einde van de Koude Oorlog: *“The answer is ‘yes...but’. Yes, we won the 45 year Cold War, but we failed to recognize an intellectual elite has meanwhile subtly, systematically diffused the economic theory of Marx into mainstream culture in American society. And they did it while our eyes were on the Cold War abroad”* (1999). De Koude Oorlog zou volgens Atkinson dus nog niet gewonnen zijn. De voormalige communistische dreiging zou gewoonweg van het economische naar culturele domein zijn verplaatst en op een haast onopgemerkt manier, de Amerikaanse samenleving binnengeslopen zijn.

Hier zien we hoe het hedendaagse discours omtrent het concept van cultuurmarxisme gecreëerd werd (Jamin, 2018, p. 6). Deze paleoconservatieven dachten namelijk dat communisten hun klassieke strijd voor economische gelijkheid vervangen zouden hebben door een nieuwe culturele strijd die gefocust zou zijn op racisme, seksisme en homofobie (Lind, 2004a, p. 4). De marxisten zouden helemaal niet meer gekenmerkt worden door sociaal-economische politiek maar veeleer doelen op de installatie van een politiek correcte cultuur, een kosmopolitische en universalistische wereldorde, die elke vorm van traditionalisme zou vernielen. Het was dus in zeker opzicht de creatie van een post-communistische vijand die zich specifiek in de culturele sfeer situeerde (Wilson, 2015). Volgens de paleoconservatieven waren het nu de academici, de journalisten, Hollywood, de gehele cultuurindustrie en de feministen die de nieuwe marxisten waren.

Het is heel opmerkelijk hoe het culturele element een uiterst belangrijke rol opneemt in dit anti-communistisch en reactionair discours. Dit is echter geen recent fenomeen. Cultuur heeft namelijk altijd al een centrale plaats opgenomen binnen in het conservatisme. Zo beargumenteert Ico Maly dat we, bij de 18de-eeuwse conservatieve denker Edmund Burke, éénzelfde cultuur-nationalistische idee zien dat gekant is tegen progressieve verlichtingsidealen, gezien deze de traditionele en morele orde in verval brengt (Maly, 2018, pp. 89-91, 2018, pp. 12-13). We zagen ook hoe cultuur een belangrijke rol speelde in judeobolsjewistische ideeën en zeker bij de cultuur-bolsjewistische samenzweringstheorie. Beiden richtte namelijk hun pijlen op eenzelfde vorm van modernistische of progressieve cultuur die zogenaamde doordrongen zou zijn van joodse en communistische ideeën (Hannebrink, 2018, p. 40). Joden en communisten werden derhalve als een bedreiging aanschouwd die de westerse cultuur

verzwakte of het Germaanse volk verziekte. Op het einde van de Koude Oorlog en gedurende de jaren '90 zien we dezelfde ideeën van cultureel verval en verzieking van het organische natie opkomen. De traditionele cultuur zou bedreigd zijn door een politiek correcte elite, cultuurmarxisten en progressieve politici. Het belang van cultuur neemt toe en het idee dat we afstevenen op een soort '*clash of civilisations*' krijgt langzamerhand tractie onder conservatieve en extreem-rechtse kringen (Huntington, 1993).

Het idee dat cultuurmarxisten een politiek correct regime hebben geïnstalleerd, wordt in vele gevallen gelieerd aan de notie van 'de cultuuroorlog', die juist in dezelfde periode zijn intrede doet onder dezelfde Amerikaanse paleoconservatieven (Garrett, 2019; Lütticken, 2018, p. 71). Eén van de eerste en bekendste omschrijvingen van een cultuuroorlog werd gegeven door de Amerikaanse socioloog James Davidson Hunter. Deze omschreef het als een fundamentele onenigheid tussen orthodoxe en progressieve visies over moraliteit en suggereerde dat deze onenigheid doorheen elke sociale, religieuze, raciale, etnische, politieke en seksuele breuklijn gaat (Thomson, 2010, pp. 3-4). Een cultuuroorlog is *de facto* gepolariseerd. Je behoort tot het ene of het andere cultuurkamp. Het is de bedoeling om in de cultuuroorlog de leidende of hegemonische cultuur zo veel mogelijk vorm te kunnen geven. Het gaat hem dus over welke elites de leidende ideeën beïnvloeden, hoe je een bepaald politiek probleem weet te *framen* en hoe je dit probleem in je cultuurkamp kunt toe-eigenen.

Volgens de paleoconservatieven zijn de cultuurmarxisten een extreem invloedrijke actor in het bepalen van deze leidende ideeën. Ze hebben namelijk een cultuur van politieke correctheid tot stand gebracht door een sluimerende oorlog van ideeën of cultuuroorlog op het Amerikaans traditionalisme te voeren (Free Congress Foundation, 2004). Ze zijn zich volgens de paleoconservatieven helemaal bewust van het feit dat een politieke strijd alleen maar gewonnen kan worden door een culturele strijd. Het is dus niet verbazend dat ze nu een culturele strijd voeren die voornamelijk gericht is op het mobiliseren van identitaire en cultureel omliggende groepen zoals etnische minderheden, LGBT-minderheden, immigranten of vluchtelingen (Jamin, 2018, p. 6). In dit narratief van cultuuroorlogen zijn het de paleoconservatieven die een eigen rebelse tegencultuur willen creëren, om ten strijde te kunnen trekken jegens de cultuurmarxisten en de harten en zielen van de Amerikanen te heroveren (Garret, 2019). Het is bijgevolg noodzakelijk om de conservatieve pijlen te richten op de politiek correcte cultuur gezien politiek in de woorden van Andrew Breitbart: "*always downstream from culture*" ligt (Lütticken, 2018, p. 71). Het lijkt er dus op dat de apologeten van de eerste dag al, zelf een beetje cultuurmarxistisch waren.

Het concept verspreidt zich gedurende de jaren '90 als wildvuur onder de paleoconservatieven. Het wordt tijdens het einde van de jaren '90 overgenomen door de ultraconservatief William Lind en de *Free Congress Foundation*⁵ (FCF) die het concept verder theoretiseerden en populariseerden (Jamin, 2013, p. 3, 2018, p. 6; Jay, 2011; Korving & Tielbeke, 2017; Richardson, 2015, p. 205, Wilson, 2015; Wood, 2019). Zo publiceerde *the Free Congress Foundation* ettelijke artikelen en maakten ze zelfs als eerste een documentaire over het cultuurmarxisme en diens invloed op de Amerikaanse samenleving (Atkinson, 1999, Jay, 2011, Lind, 2004b).

Zoals boven al vermeld zijn het deze paleoconservatieven die het concept van cultuurmarxisme verder hebben uitgewerkt tot zijn hedendaagse betekenis. Ze introduceren het concept van politieke correctheid en lieerden deze aan het cultuurmarxisme in de vorm van een samenzweringstheorie. Volgens de paleoconservatieven was politieke correctheid namelijk onderdeel van een complot dat gepland was door marxistische filosofen zoals Georg Lukács, Antonio Gramsci en de *Frankfurter Schule* (Raehn, 2004). Na een 'lange mars door de instituties' — die na de jaren '60 in gang gezet zou zijn — wisten ze langzamerhand de leidende cultuur te beïnvloeden en deze om te vormen tot een cultuur van politieke correctheid (Lind, 2007). De paleoconservatieven denken dat de cultuur van het westen door deze infiltratie en ideeënstrijd in verval is geraakt.

Het antisemitische element was net als bij Larouche's en Minnicino's samenzweringen nog steeds omnipresent (Richardson, 2015, p. 208). De antisemitische boodschap wordt in sommige artikelen dan ook open en bloot benadrukt. Een duidelijk voorbeeld van dit onversneden antisemitisme vond plaats op 2 Juni 2002 (Berkowitz, 2003; Richardson, 2015, p. 208). Lind gaf op die datum een speech voor zo'n 120 revisionisten op een conferentie voor negationisme georganiseerd door het befaamde antisemitische tijdschrift *Barnes Review*. Hij benadrukte er dat de FCF een organisatie was die de holocaust niet ontkende, maar wijst even later op het feit dat de echte samenzweerders, namelijk de cultuurmarxisten, toch wel allemaal joods waren.

Het theoretiseren van de paleoconservatieven ging gepaard met de popularisering van het concept onder de hele rechterzijde van het politieke spectrum (Korving & Tielbeke, 2017). Ze wisten het

---

⁵ De FCF een ultraconservatieve denktank opgericht door de befaamde nieuw-rechtse icoon Paul Weyrich in 1977 (Richardson, 2015 p. 206). Deze denktank speelde een belangrijke rol in het creëren van een platform voor allerhande paleoconservatieve apologeten van het cultuurmarxisme. De apologeten hielden congressen over het cultuurmarxisme en publiceerde er ettelijke artikelen en essays over onder de naam van de *Free Congress Foundation*.

concept op een zeer eenvoudige manier te presenteren en een heel oeuvre uit te bouwen die het op allerhande fenomenen toepaste. Het werd met andere woorden een uiterst bruikbaar en makkelijk te instrumentaliseren concept voor rechtse groeperingen en figuren die het voor hun eigen politieke agenda wouden gebruiken. Bovendien waren de paleoconservatieven met de FCF begonnen aan een heuse propagandacampagne om het idee in allerhande tijdschriften en op conferenties te verspreiden. Bijgevolg vond het eind jaren 90' en begin jaren 2000 zijn ingang onder de meest diverse rechtse groeperingen gaande van fundamentalistische of evangelische christenen, racistische organisaties zoals *The Council of Conservative Citizens* tot leiders van de Ku Klux Klan en neo-nazi's (Richardson, 2015, p. 208).

Wanneer een concept een daad wordt

Op 22 juni 2011 pleegt de neo-fascistische terrorist Anders Breivik twee opeenvolgende aanvallen in en rond de Noorse hoofdstad Oslo (Bangstad, 2015, pp. 20-22; Blommaert, 2018a, Feteke, 2011, pp. 30-31; Richards, 2014, p. 43; Richardson, 2015, p. 202). De eerste aanval is een bomaanslag juist buiten het kantoor van de premier in het centrum van Oslo. De tweede aanval vond plaats op een klein eiland genaamd Utøya, zo'n 38 kilometer van de hoofdstad. Op het eiland vindt op dat moment een zomerkamp voor jongeren van de Noorse arbeiderspartij plaats. Verkleed als politieagent arriveerde Breivik op het eiland en begon hij een massaschietpartij met de bedoeling een hele generatie toekomstige van politiek correcte elites uit te roeien (Feteke, 2011, p. 31).

Negentig minuten voor de terroristische aanvallen zendt Breivik onder het pseudoniem 'Andrew Berwick' een politiek manifest uit naar z'on 1.003 contra-jihadistische en extreem-rechtse groeperingen overheen heel Europa (Bangstad, 2015, p. 26; Feteke, 2011, p. 31). Het 1500-pagina lange manifest genaamd *2083: a European declaration of independence* is een schizofreen samenraapsel van teksten die Breivik zelf schreef, overnam van anderen of gewoonweg plagieerde. Hij beargumenteerde in het manifesto dat Noorwegen en andere Europese landen van binnen uit aangevallen zouden zijn door de Islam en diens bondgenoten. Hij doelde erop met 2083 de zogenaamde *soumission* van de westerse maatschappij aan de Islam een halt toe te roepen. Enerzijds is 2083 een handleiding voor terroristen waar hij tot in het kleinste detail uitlegt hoe je op de beste manier een aanslag kunt plegen (Bangstad, 2015, p. 94). Anderzijds is het een ideologisch traktaat waar hij al diens motiveringen voor de aanslag zelf uit de doeken doet en tegelijk een heel extreem-rechtse *weltanschauung* presenteert waaruit anderen kunnen putten.

Eén van Breivik's voornaamste ideologische motiveringen voor de aanslagen was het stoppen van de politiek correcte elite en diens cultuurmarxisme (Jamin, 2013, pp. 10-12; Richards, 2014, p. 45; Richardson, 2015, pp. 209-212). In het manifest *2083* vinden we het woord 'cultuurmarxisme' of 'politieke correctheid' honderden malen terug, inclusief directe verwijzingen naar Lind en Minnicino's essays. Breivik presenteerde in *2083* een zeer specifieke interpretatie van het concept. Hij dacht namelijk dat de zogenaamde islamisering van het westen niet alleen door de moslims zelf tot stand is gekomen, maar dat het vooral te danken is aan de cultuurmarxisten en hun 'heersende' doctrine van multiculturalisme die een zekere onderworpen tolerantie jegens de Islam zouden hebben gecreëerd (Richardson, 2015, p. 209). Het cultuurmarxisme zou in dit opzicht een culturele genocide van het westen hebben veroorzaakt door een cultureel relativisme tot stand te brengen (Breivik, 2011). Het is net dit zogenaamde gebrek aan culturele zelfzekerheid dat de westerse cultuur in verval heeft gebracht en ons in de klauwen van de Islam heeft geduwd. Daarnaast zouden de cultuurmarxisten ook een demografische genocide in gang hebben gezet (Feteke, 2011, pp. 34-35). Met hun opendeur-beleid zouden ze de poorten van het Europees continent open hebben gezet voor een golf van — moslim — migranten, die voor een demografische omwenteling zouden zorgen. Breivik identificeert de cultuurmarxisten in *2083* uitdrukkelijk als eersterangs verraders (Richardson 2015, p. 210). Zijn aanslagen waren dan ook specifiek gericht tegen deze cultuurmarxistische verraders.

Een ander gelieerde en boven vermelde doelstelling van Breivik was om middels de publicatie van *2083* zijn ideeën te verspreiden. We zien dat Buchanan en andere paleoconservatieven gebruik maakten van hun pen en woord om het concept van cultuurmarxisme te populariseren (Jamin, 2013, p. 11). Breivik maakte zowel gebruik van diens pen als diens wapen om deze eerste kracht bij te zetten. Hij slaagde erin op een zeer effectieve wijze de aanslagen te instrumentaliseren om licht te werpen op zijn ideeën omtrent cultuurmarxisme. Honderden journalisten, academici en nieuwsgierigen namen *2083* onder ogen en publiceerden bijgevolg allerhande *content* over Breivik's manifesto. Zo piekte in juli 2011 het zoeken op Google naar de term 'Cultural Marxism' en nam het zoeken naar de term sindsdien alleen maar toe (Google Trends, n.d.). Het was dus een tweede formatief moment voor de popularisering van het concept, gezien het nu zijn ingang vond bij het grote publiek, zowel in Europa als Amerika.

Daarnaast wou Breivik dat er gehoor werd gegeven aan zijn oproep om geweld te gebruiken tegen de politiek correcte elite of moslims (Richardson 2015, p. 209). Uiteraard is de gewelddadige revolutie die hij proclameerde niet tot stand gekomen. Niettemin zijn er wel vele mensen geïnspireerd geraakt door zijn ideeën en aanslagen (Blommaert, 2018a). Breivik was namelijk één van de eersten die zowel

op planmatig als ideologisch vlak een duidelijk model creëerde voor extreem-rechtse groeperingen. Het feit dat hij o.a. via het internet te werk ging om zijn ideeën te verspreiden, dat hij gebruik maakte van een discours dat voornamelijk kwam uit extreem-rechtse internetfora en om deze woorden dan nog eens in daden om te zetten, maakte hem een pionier onder extreem-rechts. Het is dan ook niet verwonderlijk dat we een kleine acht jaar na de feiten, een afschuwelijke demonstratie van dit model zien (Aasland Ravndal, 2019; Wood, 2019).

De Australiër Brenton Tarrant pleegde op 15 maart 2019 twee aanslagen op moskeeën in Christchurch, in Nieuw-Zeeland (Vidal, 2019). Hij stuurde net zoals Breivik enkele momenten voor de aanslagen een manifest de wereld in genaamd ‘*The Great Replacement*’. Exact dezelfde ideeën werden erin uit de doeken gedaan. Er zou een zogenaamde omvolking plaatsvinden in het westen. Het zou zowel de schuld zijn van de moslims zelf als van hun handlangers — de cultuurmarxisten. De cultuurmarxisten zouden net zoals in Breivik’s gedachtegoed een zogenaamde mars door de instituties gepland hebben om een politiek correcte cultuur te installeren, een tijdperk van waarheidsrelativisme in te luiden en ten slotte het westen ten val te brengen.

Een nieuw rechts internationale

Wanneer we de bovenstaande gebruiken van het concept ‘cultuurmarxisme’ in acht nemen zien we dat de figuren, instellingen en discourses die rond het concept gecentreerd zijn, enkele overlappende betekenissen en praktijken hebben. Gaande van LaRouche’s samenzweringen in de jaren 70’ tot en met de hedendaagse Christchurch aanvallen, allen zijn ze namelijk geobsedeerd door het idee dat de cultuurmarxisten de traditionele westerse samenleving ten val hebben gebracht door een vorm van progressieve politiek te initiëren.

Dit idee van een westen in verval is volgens de Belgische cultuurwetenschapper Ico Maly een heruitvinding van een de eeuwenoude ideologische antiverlichtingsstrijd tegen de (radicale) verlichting, het progressivisme, de universele rechten van de mens en de democratie (2018, 2019; Lerouge, 2018). Het concept ‘cultuurmarxisme’ is dus een hedendaagse vertaling van dit idee. Elke apologeet die we in de genealogie van het neologisme gepresenteerd hebben, is onderdeel van een internationale politieke beweging die verbonden is door het idee dat traditionele waarden beschermd moeten worden van progressieve cultuurmarxisten.

Deze internationale beweging wordt door Maly omschreven als nieuw rechts (Maly, 2018, pp. 241-245). Nieuw rechts is dan op zijn beurt de hedendaagse politieke vertaling van de

antiverlichtingsstrijd. Het is een beweging die niet bepaald één leider heeft maar veeleer bestaat uit een amalgaam van figuren, discoursen en instellingen die de antiverlichting ideeën zoals deze van het cultuurmarxisme uitdragen. Het is een uiterst gelaagde beweging, die zowel terroristen —zoals Breivik— als bekende politici —zoals Thierry Baudet — omvatten. Bovendien schakelt de nieuw rechtse beweging digitale infrastructuren zoals Facebook of Twitter in, om hun ideeën te verspreiden en op internationaal niveau geconnecteerd te blijven. Het geval ‘Breivik’ toonde overduidelijk aan hoe een persoon geradicaliseerd werd door nieuw rechtse internetfora en hoe hij na de aanslagen gebruik maakte van deze zelfde infrastructuren om het concept van cultuurmarxisme te verspreiden (Hanebrink, 2015, pp. 23-24).

Kortom, het cultuurmarxisme is onderdeel van nieuw rechtse discoursen die het idee willen verspreiden dat het westen in cultureel verval is. We zien dat het concept van cultuurmarxisme over de hele wereld wordt gebruikt door de meest diverse individuen, groepen en instellingen. Allen dragen ze bewust of onbewust antiverlichtingsideeën uit die de zogenaamde aanval op de traditionele orde door cultuurmarxisten veroordelen en zijn dus onderdeel van een internationale nieuw rechtse beweging of dragen bij tot diens intentie om elke vorm van progressieve politiek met de grond gelijk te maken.

IV. Een poging om het spook te vatten

Ter conclusie van het voorgaande gedeelte, geven we hier een opsomming van de wordingsgeschiedenis en diens twee genealogieën. Dit is meteen ook het voorlopige antwoord op onze onderzoeksvraag; Wat is de wordingsgeschiedenis van het concept ‘cultuurmarxisme’?.

We zagen hoe de verscheidene noties die onderliggend zijn aan het cultuurmarxisme tijdens WOI en de interbellum periode een grote populariteit genoten in zowel Duitsland als de V.S. of Rusland. Het idee van het judeobolsjewisme ontstond in deze periode en legde als eerste een duidelijke link tussen joodse en bolsjewistische of progressieve elementen die een bedreiging vormden voor de authentieke cultuur en het volk. De cultuurbolsjewistische samenzweringstheorie van de nationaal-socialisten was een exponent van dit idee. Het speelde een formatieve rol in het creëren van noties die een uitdrukkelijk onderdeel zouden vormen van het latere concept van cultuurmarxisme. De nationaal-socialisten slaagden er namelijk in judeobolsjewistische ideeën met name antisemitisme en anti-progressivisme samen te brengen in een krachtige samenzweringstheorie. Net zoals het cultuurmarxisme anti-progressivisme van onder de Koude Oorlog concretiseerde in een

samenzweringstheorie, ging cultuur-bolsjewisme judeobolsjewistische ideeën concretiseren in een gelijkaardige samenzwering waar het progressivisme werd voorgesteld als een daadwerkelijke bedreiging die zou kunnen leiden tot het verval van de authentieke Germaanse volk.

Na WO II gingen deze antisemitische elementen eerder naar de achtergrond en leefden voornamelijk voort onder marginale extreem-rechtse groeperingen. Het anti-communisme bereikte echter ongeziene hoogtes en het idee dat het westen in verval zou zijn bleef op deze manier nog altijd omnipresent. In de V.S. zien we dit helemaal tot uiting komen in de tweede *Red Scare* die cumuleert in een heksenjacht op alles dat ietwat progressief is of lijkt te zijn en het authentieke Amerika bedreigt (Storrs, 2015, p. 1). Het is in deze periode dat LaRouche als een uitdrukkelijk product van deze heksenjacht een paranoïde, megalomane en vooral anti-communistische *weltanschauung* cultiveerde (Heideman, 2019; Wood, 2019). Dit vertaalde zich in ettelijke samenzweringstheorieën over hoe communisten middels cultuur -kunst, media of de universiteit- de Amerikaanse samenleving trachten te beïnvloeden en het traditionalisme door een doctrine van nihilistisch waarheidsrelativisme te vervangen. Bovendien waren hier ook antisemitische elementen in deze samenzweringstheorieën verworven. De door LaRouche beschuldigde samenzweerders -de *Frankfurter schüle*- waren ‘toevallig’ bijna allemaal joods.

LaRouche's discipel Minnicino zal diens anti-communistische en antisemitische ideeën in 1992 samenbrengen door als eerste het concept van cultuurmarxisme in diens hedendaagse betekenis te gebruiken (Wood, 2019; Jay, 2011). Het feit dat dit concept juist in de jaren 90' opkwam was niet toevallig. Er heerste onder extreem-rechtse kringen zoals deze van LaRouche en ook onder Amerikaanse paleoconservatieven uiteraard nog altijd een fervent anti-progressivisme (Jamin, 2013, p. 4, 2018, p. 6). Na het uiteenvallen van de sovjet unie, proclameerden de paleoconservatieven namelijk dat het marxisme bleef doorspoken in de Amerikaanse samenleving. Het waren echter niet meer de klassieke marxisten die via de economische strijd te werk gingen maar veeleer — cultuur — marxisten die zich focusten op identitaire en culturele kwesties. Er werd een nieuwe post-communistische marxistische vijand gecreëerd die zich in de culturele sfeer bevond (Wilson, 2015). Het idee dat de progressieven nu via cultuur te werk gingen was uitdrukkelijk gelieerd aan het paleoconservatief en opkomend idee van cultuuroorlogen (Garrett, 2019; Lütticken, 2018, p. 71). Het traditionalisme vrijwaren kon alleen maar tot stand komen wanneer de politieke correctheid frontaal werd aangevallen in een cultuuroorlog tussen progressieven en conservatieven. De paleoconservatieven beoogden een nieuwe conservatieve tegencultuur te creëren die zowel anti-globalisme als traditionalisme zou combineren in een populistische en subversieve revolve jegens de leidende liberale ideeën.

Het waren deze paeloconservatieven zoals o.a. Lind of Buchanan die het cultuurmarxisme als eerste gingen theoretiseren en populariseren onder extreem-rechtse en conservatieve groeperingen in de V.S. (Korving & Tielbeke, 2017; Richardson, 2015, p. 208). Ze bouwden namelijk een heel oeuvre uit die het concept op allerhande fenomenen toepasten. Op deze manier creëerden ze een krachtige samenzweringstheorie die eenvoudig en makkelijk toepasbaar was. Daarnaast schreven ze menige essays over het cultuurmarxisme, verspreidden ze hun ideeën op conferenties en werd de cultuuroorlog tegen de politieke correctheid zelfs onderdeel van de presidentscampagne van Buchanan (Jamin, 2013).

Later zien we dat het niet alleen bij woorden blijft maar dat de paranoïde ideeën omtrent cultuurmarxisme ook in daden worden omgezet. Op 2 juni 2011 pleegde Anders Breivik twee aanslagen in en rond Oslo gericht op het kantoor van de premier en op het jongeren kamp van de sociaal-democraten. We zien in de keuze van zijn doelwitten en diens manifesto dat hij overduidelijk geïnspireerd was geraakt door de paeloconservatieve samenzwering (Jamin, 2013). Breivik schreef namelijk in zijn manifesto dat het westen in verval was geraakt door het waarheidsrelativisme van de cultuurmarxisten en dat de islamisten hier gebruik van maakten om de blanke christelijke cultuur aan zich te onderwerpen. Hij trachtte met zijn aanslagen de volgende generatie van politieke correcte elites uit te roeien, zijn ideeën omtrent cultuurmarxisme te verspreiden en mensen aan te sporen actie te ondernemen (Feteke, 2011, p. 31). Dit werd een groot succes, hij bood een model op zowel ideologisch als praktisch vlak voor andere extreem-rechtse groeperingen en populariseerde daarnaast het concept van cultuurmarxisme (Blommaert, 2018a). Een kleine acht jaar later zien we dit model op een afschuwelijke wijze heropleven in Christchurch. Net zoals Breivik was de terrorist ervan overtuigd dat de politiek correcte elite en de islamisten samenwerkten. De zogenaamde islamisering van het westen diende stop gezet te worden met behulp van geweld.

Tenslotte zien we hoe het ontstaan van de term ‘cultuurmarxisme’ onderdeel is van een hernieuwde antiverlichtingsstrijd die gevoerd wordt door een nieuw rechtse internationale (Maly, 2018, pp. 241-245). Het is namelijk een hedendaagse vertaling van het antiverlichtingsidee dat het progressivisme de grondoorzaak is voor het cultureel verval van het westen. Elke apologeet die ik in de genealogie van het cultuurmarxisme als neologisme presenteerde, draagt bewust of onbewust bij aan de nieuw rechtse opzet om elke vorm van progressivisme de kop in te drukken en een nieuw traditionalisme tot stand te brengen.

V. Verder onderzoek naar het spook: Voorbij een genealogie

We hebben een voorlopig antwoord geformuleerd op onze onderzoeksvraag naar de wordingsgeschiedenis van het cultuurmarxisme. Hiervoor gebruikten we een genealogische methode als conceptueel kader om een tekstuele analyse van de verscheidene discoursen, instellingen en individuen die het concept ‘cultuurmarxisme’ zowel als een joods-linkse samenzwering en als een neologisme hebben vorm gegeven. Deze genealogie is echter maar één van de vele mogelijke genealogieën die we kunnen presenteren van het cultuurmarxisme. We zouden met andere woorden nog veel meer invalshoeken kunnen toevoegen die bijvoorbeeld meer focussen op de boven omschreven nieuw rechtse beweging of op de oudere ideeën omtrent judeobolsjewisme. Bovendien zouden we gebruik kunnen maken van diverse data, zoals bijvoorbeeld niet-westerse tekstuele bronnen of zelf primaire bronnen verkrijgen door interviews af te leggen met apologeten. Op deze manier zouden we een uitgebreidere wordingsgeschiedenis van het cultuurmarxisme kunnen presenteren, die een beter begrip van de hedendaagse betekenissen van het concept zou kunnen voortbrengen.

Niettemin moeten we ook aandacht hebben voor de meer fundamentele vragen naar de eigenlijke normalisering en popularisering van het concept doorheen diens wordingsgeschiedenis. We focusten bijvoorbeeld niet genoeg op de eigenlijke onderliggende wortels van de hedendaagse normalisering; Hoe komt het dat het concept van ‘cultuurmarxisme’ de laatste jaren zo gepopulariseerd en genormaliseerd werd?. Dit is een vraag die uiterst moeilijk te beantwoorden is, gezien we hiervoor andere onderliggende vragen dienen aan te halen die aan de wortels van deze normalisering liggen, zoals waarom voelen we ons heden ten dage bedreigd door progressivisme of voelen we ons cultureel dakloos (Jäger, 2011)? Het zijn deze type vragen die ontwikkelingen zoals de normalisering, globalisering en popularisering van het concept in de bovenstaande gepresenteerde wordingsgeschiedenis zouden kunnen verklaren.

Het volledig in kaart brengen van de genese van het cultuurmarxisme vraagt dus meer dan de boven gepresenteerde genealogie. We dienen de opkomst van het cultuurmarxisme dan ook eerder te aanschouwen—zoals boven reeds vermeld bij de critici— als een symptoom van een meer algemene crisis in de liberale democratieën (Blommaert, 2018b; Žižek, 2011, 2018). Het is een product van de hedendaagse crisis in het politieke systeem waarin we leven. De verscheidene maatschappelijke ongenoegens omtrent culturele dakloosheid of verval van de samenleving vormen hier de voedingsbodem voor de opkomst van het concept ‘cultuurmarxisme’.

Bijgevolg dienen we in verder onderzoek ten eerste een holistische benadering aan te nemen, waarin we het cultuurmarxisme als exponent van een crisis in onze liberale democratieën benaderen. Ten tweede dienen we deze te combineren met een meer theoretische benadering waarin we het cultuurmarxisme als een sociale pathologie aanschouwen, die zijn wortels vindt in de crisis-gelieerde ongenoegens bij de gewone mens. Ten derde zou dit ook een diagnostische benadering zijn die zich de vraag stelt naar wat deze sociale pathologie heden ten dage constitueert. Tenslotte zou verder onderzoek ook een poging zijn om een remedie voor deze sociale pathologie te formuleren.

Wetende dat een politieke wetenschapper nooit datgene analyseert dat buiten zijn leefwereld staat en bijgevolg ook altijd een subjectieve positie inneemt wanneer deze de politieke wereld analyseert, ben ik er mij helemaal van bewust dat wanneer ik het cultuurmarxisme als een sociale pathologie benader, ik meteen ook een uiterst duidelijke subjectieve positie inneem. Namelijk, dat het cultuurmarxisme een samenzweringstheorie is die de oorzaak van daadwerkelijke problemen op een uiterst simplistische, monocausale en reactionaire manier herleidt tot een verhaaltje over enkele marxistische intellectuelen.

VI. Conclusie

We begonnen deze onderzoekspaper met een korte situering van de hedendaagse commotie omtrent het concept ‘cultuurmarxisme’ en stelden ons vragen naar de eigenlijke wortels van dit concept. Zo kwamen we al gauw tot de volgende onderzoeksvraag: Wat is de wordingsgeschiedenis van het concept ‘cultuurmarxisme’?. Vooraleer deze vraag konden beantwoorden, dienden we eerst een omschrijving van het concept van cultuurmarxisme te geven alvorens we aan de eigenlijke wordingsgeschiedenis konden beginnen.

Deze omschrijving trachtte alle verscheidene betekenissen van het cultuurmarxisme uit de doeken te doen. We deden dit voor zowel de apologetische als kritische betekenissen van het concept en konden op deze wijze de verschillende facetten van dit veelzijdig concept presenteren. Deze uitgebreide omschrijving vormde in zeker opzicht een soort legende van betekenissen. Dit maakte het eenvoudiger om de verscheidene betekenissen doorheen de wordingsgeschiedenis van het concept ‘cultuurmarxisme’ te belichten en in kaart te brengen.

We maakten gebruik van een genealogie als conceptueel kader om deze wordingsgeschiedenis tot stand te brengen. De genealogische methode was een middel om een tekstuele analyse uit de voeren

van de verscheidene individuen, discoursen en instellingen die het concept cultuurmarxisme zowel als een joods-linkse samenzwering en als neologisme hebben vorm gegeven. We kozen enerzijds specifiek voor deze methode omdat het een anti-essentialistische benadering was die op een gepaste wijze de veelzijdige betekenissen van het containerbegrip ‘cultuurmarxisme’ kon vatten. Anderzijds was een genealogische methode ook geschikt om de veelvoudige wortels van de betekenissen van het concept te schetsen.

Met de genealogische methode in de hand begonnen we de wordingsgeschiedenis te schetsen en kwamen we tot een uitgebreid antwoord op onze onderzoeksvraag. De wording van het concept vond zijn wortels in judeobolsjewistische ideeën omtrent de zogenaamde link tussen progressieven, bolsjewieken en joden. Deze link werd geconcretiseerd door een cultuur-bolsjewistische samenzweringstheorie van de Duitse nationaal-socialisten die proclameerden dat er een joods-bolsjewistische samenzwering was om de Germaanse cultuur en het volk te vernietigen. Na WOII, leefden antisemitische ideeën op de rand van de marginaliteit voort en kende het anti-communisme ongeziene hoogtes. Het is in deze context dat een paranoïde cult leider genaamd Lydon LaRouche — als een uitdrukkelijk product van dit anti-communisme en dit extreem-rechts antisemitisme— de eigenlijke link legt tussen de *Frankfurter Schule* en een samenzwering jegens de Amerikaanse samenleving. Uiteindelijk zal in de jaren 90’ een discipel van LaRouche de term cultuurmarxisme gebruiken om deze samenzweringstheorie te benoemen. Vandaar begint het concept een eigen leven te leiden onder Amerikaanse paleoconservatieven die het populariseren onder Amerikaans rechts en het cultuurmarxisme als concept verder theoretiseren tot diens hedendaagse betekenis. Het blijft echter niet alleen bij teksten over het cultuurmarxisme. Anders Breivik zette de woorden om in daden. Hij was geïnspireerd door paleoconservatieve ideeën omtrent cultuurmarxisme en werd hierdoor gemotiveerd om twee gruwelijke aanslagen te plegen. Breivik was erg succesvol om de aanslagen als instrument te gebruiken ter popularisering van het cultuurmarxisme onder het grotere publiek en daarnaast een model aan te bieden voor extreem-rechtse groeperingen om zich te organiseren op zowel praktisch als ideologisch vlak. Ongeveer acht jaar na Breivik zien we dit model opnieuw heropleven in Christchurch. Ten slotte stelden we dat al de apologeten antiverlichtingsideeën omtrent een westen in verval uitdragen. Bijgevolg zijn ze bewust of onbewust onderdeel van een internationale nieuw rechtse beweging of dragen ze bij tot de nieuw rechtse opzet om elke vorm van progressivisme in de grond te stampen.

We kwamen dus op een voorlopig antwoord op onze onderzoeksvraag maar waren ook sceptisch t.a.v. de formulering van de boven gepresenteerde genealogie. Bepaalde invalshoeken in de genealogie

dienen verder uitgewerkt te worden en we moeten meer diverse bronnen gebruiken om de data aan te vullen. Op deze manier kunnen we tot een volledige wordingsgeschiedenis komen. Daarnaast biedt de genealogie geen direct antwoord naar de eigenlijke ontwikkelingen in de wordingsgeschiedenis zoals de normalisering of popularisering van het concept 'cultuurmarxisme'. Dit blijft dus voer voor verder onderzoek, die we graag op een holistische, theoretische, diagnostische en remedie zoekende manier zouden willen benaderen.

Referentie lijst

Aasland Ravndal, J. (2019). *The Dark Web Enabled the Christchurch Killer*. Geraadpleegd op 29 maart 2019 op <https://foreignpolicy.com/2019/03/16/the-dark-web-enabled-the-christchurch-killer-extreme-right-terrorism-white-nationalism-anders-breivik/>.

Atkinson, G.L. (2004). Radical Feminism and Political Correctness. In Lind, W. (red.), *“Political Correctness:” A Short History of an Ideology*. Geraadpleegd op 12 januari op https://www.nationalists.org/pdf/political_correctness_a_short_history_of_an_ideology.pdf.

Ablovatski, E. (2010). The 1919 Central European revolutions and the Judeo-Bolshevik myth. *Cosmopolitanism, Nationalism and the Jews of East Central Europe*, 17:3, pp. 473-489.

Bachega, H. (2018). *The threat of rising anti-Semitism*. Geraadpleegd op 20 april 2019 op <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-46038438>.

Bangstad, S. (2015). *Anders Breivik and the Rise of Islamophobia*. London, V. K.: Zed Books Ltd..

Berkowitz, B. (2019). *‘Cultural Marxism’ Catching On*. Geraadpleegd op 12 maart 2019 op <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2003/cultural-marxism-catching>.

Berlet, C. & Bellman, J. (2019). *Fascism Wrapped in the American Flag*. Geraadpleegd op 20 april 2019 op <https://www.politicalresearch.org/1989/03/10/fascism-wrapped-in-the-american-flag/>.

Blommaert, J. (2018). *Niet Hitler maar Breivik is het model voor Schild en Vrienden*. Geraadpleegd op 29 maart 2019 op <https://jmeblommaert.wordpress.com/2018/09/07/niet-hitler-maar-breivik-is-het-model-voor-schild-en-vrienden/>.

Blommaert, J. (2018). *Why has Cultural Marxism become the enemy?*. Geraadpleegd op 12 maart 2019 op <https://www.diggitmagazine.com/column/why-has-cultural-marxism-become-enemy>.

Blommaert, J. (2019). *Politieke correctheid blijft een canard*. Geraadpleegd op 11 april 2019 op <https://www.diggitmagazine.com/book-reviews/politieke-correctheid>.

Boudry, M. (2017). *Linkse feitenvrije wetenschap ging aan Trump vooraf*. Geraadpleegd op 2 maart 2019 op <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/10/27/linkse-feitenvrije-wetenschap-ging-aan-trump-vooraf-a1578932>.

Boudry, M. (2018). Hoe links zijn eigen kinderen opeet. In Cliteur, P., Jansen, J. & Pierik, P. (red.), *Cultuurmarxisme: er waart een spook door Europa*. Soesterberg: Uitgeverij Aspekt B.V..

Boudry, M. (2018). *Waarom de protestactie tegen Jordan Peterson zichzelf in de voet schiet*. Geraadpleegd op 20 maart 2019 op <https://maartenboudry.blogspot.com/2018/10/waarom-de-protestactie-tegen-de-lezing.html>.

Boudry, M. (2019). *Het spook van de cultuurmarxisten bestaat*. Geraadpleegd op 12 januari 2019 op <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/01/11/het-spook-van-de-cultuurmarxisten-bestaat-a3489853>.

Breivik, A. (2011). *2083 - A Declaration of European Independence* [PDF file]. Geraadpleegd op 30 december 2018 op <https://publicintelligence.net/anders-behring-breiviks-complete-manifesto-2083-a-european-declaration-of-independence/>.

Cliteur, P. (2017). *Cultuurmarxisten hebben geen rust voordat u bent onderworpen*. Geraadpleegd op 24 november 2018 op <https://politiek.tpo.nl/column/cultureel-marxisten-hebben-geen-rust-voordat-u-onderworpen-bent/>.

Cliteur, P., Jansen, J. & Pierik, P. (red.) (2018). *Cultuurmarxisme: er waart een spook door Europa*. Soesterberg: Uitgeverij Aspekt B.V..

Cribb Jr., T. (2004). Political Correctness in Higher Education. In Lind, W. (red.), *“Political Correctness:” A Short History of an Ideology*. Geraadpleegd op 12 januari op https://www.nationalists.org/pdf/political_correctness_a_short_history_of_an_ideology.pdf.

Crimm, E. (2011). “Our Most Serious Enemy”: The Specter of Judeo-Bolshevism in the German Military Community, 1914–1923. *Central European History*, 44:4 , 624-641.

Crowell, C. (1997). Deleuze and Foucault: Series, Event, Genealogy. *Theory & Event, Genealogy*, 1:2. Geraadpleegd op 8 april 2019 op https://muse.jhu.edu/article/32453#info_wrap.

Deleuze, G. & Guattari, F. (2010). *Anti-Oedipus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis: The University of Minnesota Press.

Drolet, J. & Williams, M. (2019). The view from MARS: US paleoconservatism and ideological challenges to the liberal world order. *International Journal*, 74:1, 15-31.

Engelstad, E. & Kristjánsson, M. (2019). *The Return of "Judeo-Bolshevism"*. Geraadpleegd op 11 april 2019 op <https://www.jacobinmag.com/2019/02/antisemitism-judaism-bolsheviks-socialists-conspiracy-theories>.

Feteke, L. (2011). The Muslim Conspiracy Theory and the Oslo Massacre. *Race & Class*, 53:3, 30-47.

Francken, T. (2018). *Zoals ik eerder schreef, vanuit bepaalde cultuurmarxistische en anti-katholieke hoek moeten al onze tradities precies kapot. Blijf van onze Sinterklaas af! RT als je het eens bent*. Geraadpleegd op 23 november 2018 op <https://twitter.com/FranckenTheo/status/1059736463057846272>.

Free Congress Foundation. (2004). *"Political Correctness:" A Short History of an Ideology*. Geraadpleegd op 21 maart 2019 op https://www.nationalists.org/pdf/political_correctness_a_short_history_of_an_ideology.pdf.

Garcia, T. (2017). *Cultuurmarxisme: alles wat je zegt, doe je zelf*. Geraadpleegd op 28 maart 2019 op <https://doorbraak.be/cultuurmarxisme/>.

Garratt, P. (2019). *Herbert Marcuse and 'cultural Marxism'*. Geraadpleegd op 17 april 2019 op https://www.versobooks.com/blogs/4285-herbert-marcuse-and-cultural-marxism?fb_comment_id=2244775422248652_2264398630286331.

Giesen, P. (2017). *'Er is een complot tegen de Europese mens gaande'*. Geraadpleegd op 29 maart 2019 op <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/er-is-een-complot-tegen-de-europese-mens-gaande~b79612f9/>.

Google Trends (n.d.). *Cultural Marxism*. Geraadpleegd op 25 april 2019 op <https://trends.google.com/trends/explore?date=all&q=%2Fm%2F012dwc11>.

Green, D. (2019). *What's wrong with 'cultural Marxism'?*. Geraadpleegd op 1 april 2019 op <https://spectator.us/whats-wrong-cultural-marxism/>.

Hanebrink, P. (2018). *A Specter Haunting Europe: The Myth of Judeo-Bolshevism*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.

Heideman, P. (2019). *The Utterly Bizarre Life of Lydon LaRouche*. Geraadpleegd op 17 april 2019 op <https://jacobinmag.com/2019/02/the-utterly-bizarre-life-of-lyndon-larouche>.

Heer, J. (2017). *Trump's Racism and the Myth of "Cultural Marxism"*. Geraadpleegd op 23 november 2018 op <https://newrepublic.com/article/144317/trumps-racism-myth-cultural-marxism>.

Hendriks, E.C. (2017). *Er waart een cultuurmarxistisch spook door ons diversiteitsdebat*. Geraadpleegd op 12 januari 2019 op <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/09/05/er-waart-een-cultuurmarxistisch-spook-door-ons-diversiteitsdebat-12834268-a1572226>.

Hoger Onderwijs Persbureau (2019). *Baudet: 'We worden ondermijnd door onze universiteiten'*. Geraadpleegd op 29 april 2019 op <https://www.erasmusmagazine.nl/2019/03/21/audet-we-worden-ondermijnd-door-onze-universiteiten/>.

Hultberg, N. (2010). *Cultural Marxism: The Corruption of America*. Geraadpleegd op 13 januari 2019 op <https://www.thedailybell.com/all-articles/editorials/nelson-hultberg-cultural-marxism-the-corruption-of-america/>.

Huntington, S. (1993). *The Clash of Civilisations*. *Foreign Affairs*, 72: 3, 22-49.

Jäger, A. (2018). *'Het verwoeste gebied van de geest': over "Cultuurmarxisme" van Paul Cliteur*. Geraadpleegd op 23 november 2018 op <http://www.dewereldmorgen.be/artikel/2018/06/27/het-verwoeste-gebied-van-de-geest-over-cultuurmarxisme-van-paul-cliteur>.

Jamin, J. (2013). Anders Breivik et le « marxisme culturel » : Etats- Unis/Europe. *Revue de civilisation contemporaine Europe/ Amériques*. 12:1, 1-28.

Jamin, J. (2018). Cultural Marxism: A survey. *Religion Compass*. 12:1, 1-12.

Jan Eppink, D. (2018). De Europese Unie en het cultuur marxisme. In Cliteur, P., Jansen, J. & Pierik, P. (red.) (2018). *Cultuurmarxisme: er waart een spook door Europa*. Soesterberg: Uitgeverij Aspekt B.V..

Jay, M. (2011). *Dialectic of Counter-Enlightenment: The Frankfurt School as Scapegoat of the Lunatic Fringe*. Geraadpleegd op 15 januari 2019 op <http://canisa.org/blog/dialectic-of-counter-enlightenment-the-frankfurt-school-as-scapegoat-of-the-lunatic-fringe>.

Korving, D. & Tielbeke, J. (2017). *Een complottheorie voor paranoïde rechts*. Geraadpleegd op 23 november 2018 op <https://www.groene.nl/artikel/een-complottheorie-voor-paranoïde-rechts>.

Lerouge, H. (2018). *Het wereldwijde nieuw rechts conglomeraat*. Geraadpleegd op 3 mei 2019 op https://lavamedia.be/het-wereldwijde-nieuw-rechts-conglomeraat/#Trumps_neoliberaal_nationalistisch_populisme.

Lind, W. (2004). Further Readings on the Frankfurt School. In Lind, W. (red.). In *“Political Correctness:” A Short History of an Ideology*, geraadpleegd op 12 januari 2019 op https://www.nationalists.org/pdf/political_correctness_a_short_history_of_an_ideology.pdf.

Lind, W. (2004). What is “Political Correctness”? In Lind, W. (red.). In *“Political Correctness:” A Short History of an Ideology*, geraadpleegd op 12 januari 2019 op https://www.nationalists.org/pdf/political_correctness_a_short_history_of_an_ideology.pdf.

Lind, W. (2007). *Who Stole Our Culture?*. Geraadpleegd op 22 april 2019 op <https://www.wnd.com/2007/05/41737/>.

Lind, W. S. (n.d.). *What is Cultural Marxism?*. Geraadpleegd op 13 maart 2019 op <http://www.marylandthursdaymeeting.com/Archives/SpecialWebDocuments/Cultural.Marxism.htm>.

Lukkassen, S. (2015). *Avondland en Identiteit*. Soesterberg: Uitgeverij Aspekt B.V..

Lukkassen, S. (2018). Gramsci en zijn invloed op het hedendaags Marxisme. In Cliteur, P., Jansen, J. & Pierik, P. (red.) (2018). *Cultuurmarxisme: er waart een spook door Europa*. Soesterberg: Uitgeverij Aspekt B.V..

Lukkassen, S. (2018). *Cultuurmarxisme, Christendom en Islam*. Geraadpleegd op 13 januari 2019 op <https://doorbraak.be/cultuurmarxisme-christendom-en-islam/>.

Lukkassen, S. (2019). *Als ik spreek over cultuurmarxisme doel ik niet op een complot*. Geraadpleegd op 12 maart op <https://tpo.nl/2019/01/13/sid-lukkassen-als-ik-spreek-over-cultuurmarxisme-doel-ik-niet-op-een-complot/>.

Lütticken, S. (2018). Cultural Marxists Like Us. *Afterall*. 46, Autumn/Winter, 67-75.

Mirrlees, T. (2018). The Alt-right's Discourse of "Cultural Marxism": A political instrument of Intersectional Hate. *Atlantis Journal*, 39:1, 49-69.

Minnicino, M. J. (1988). The 'authoritarian personality': an anti-Western hoax. *Fidelio*, 15:48, 48-59.

Minnicino, M. J. (1992). The New Dark Age: The Frankfurter School and 'Political Correctness'. *Fidelio*, 1:1, 4-27.

Maly, I. (2018). *Nieuw Rechts*. Berchem: EPO.

Maly, I. (2019). *Hedendaagse antiverlichting*. Berchem: EPO.

Mishra, P. (2018). *Jordan Peterson & Fascist Mysticism*. Geraadpleegd op 3 april 2019 op <https://www.nybooks.com/daily/2018/03/19/jordan-peterson-and-fascist-mysticism/>.

Molina, L. (2008). Genealogy: Nietzsche, Deleuze and Foucault. *The California Undergraduate Philosophy Review*, 1:1, 55-67.

Moyn, L. (2018). *The Alt-Right's Favorite Meme Is 100 Years Old*. Geraadpleegd op 8 april 2019 op <https://www.nytimes.com/2018/11/13/opinion/cultural-marxism-anti-semitism.html>.

Polakow-Suransky, S. & Wildman, S. (2019). *The Inspiration for Terrorism in New Zealand Came From France*. Geraadpleegd op 29 maart 2019 op <https://foreignpolicy.com/2019/03/16/the-inspiration-for-terrorism-in-new-zealand-came-from-france-christchurch-brenton-tarrant-renaud-camus-jean-raspail-identitarians-white-nationalism/>.

Raehn, R.V. (2004). The Historical Roots of “Political Correctness”. In Lind, W. (red.). In *“Political Correctness:” A Short History of an Ideology*. Geraadpleegd op 13 januari 2019 op [https://www.nationalists.org/pdf/political correctness a short history of an ideology.pdf](https://www.nationalists.org/pdf/political%20correctness%20a%20short%20history%20of%20an%20ideology.pdf).

Reynebeau, M. (2018). *Als extreemrechts het euh ... cultuurmarxisme omarmt*. Geraadpleegd op 25 maart 2019 op http://www.standaard.be/cnt/dmf20180907_03719246.

Richards, B. (2014). What drove Anders Brevik? *Contexts*, 13:4, 42-47.

Richardson, J. (2015). Cultural Marxism and the British National Party. In N, Copsey, & J. Richardson, (reds.), *Cultures of Post-War British Fascism*. Oxon: Routledge

Ruminate (2017). *Postmodernism and Cultural Marxism | Jordan B Peterson*. Geraadpleegd op 2 maart 2019 op <https://www.youtube.com/watch?v=wLoG9zBvvLQ>.

Severo, R. (2019). *Lyndon LaRouche, Cult Figure Who Ran for President 8 Times, Dies at 96*. Geraadpleegd op 18 april 2019 op <https://www.nytimes.com/2019/02/13/obituaries/lyndon-larouche-dead.html>.

Storrs, L.R.Y. (2015). *McCarthyism and the Second Red Scare* [PDF file]. Geraadpleegd op 17 april 2019 op <http://oxfordre.com/americanhistory/view/10.1093/acrefore/9780199329175.001.0001/acrefore-9780199329175-e-6?print=pdf>.

Thomson, I.T. (2010). *Culture Wars and Enduring American Dilemmas*. Ann Harbor: The University of Michigan Press.

Van der Lans, J. (2011). *Bezuinigingen een nieuw type verzorgingsstaat: De lange mars uit de instituties*. Geraadpleegd op 3 mei 2019 op <https://www.groene.nl/artikel/de-lange-mars-uit-de-instituties>.

Van Langenhove, D. (2018). *Dear Americans, Stop creating and exporting marxist fantasies like “cultural appropriation” and “mansplaining” to a defenseless Europe. Decades of cultural marxism made many of us lack the critical thought to see through this bullshit and our media love it*. Geraadpleegd op 30 april 2019 op <https://twitter.com/DVanLangenhove/status/991986208103452684>.

Van Rooy, W. (2018). Frankrijk en zijn intellectuelen. In Cliteur, P., Jansen, J. & Pierik, P. (red.) (2018). *Cultuurmarxisme: er waart een spook door Europa*. Soesterberg: Uitgeverij Aspekt B.V..

Vidal, K. (2019). *Met Anders Breivik als voorbeeld*. Geraadpleegd op 29 april 2019 op http://www.standaard.be/cnt/dmf20190315_04259472.

Waits, J. (2018). *Brazil's new foreign minister believes climate change is a Marxist plot*. Geraadpleegd op 1 januari 2019 op <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/15/brazil-foreign-minister-ernesto-araujo-climate-change-marxist-plot>.

Watts, G. (2018). *‘Cultural Marxism’ Explained and Re-Evaluated*. Geraadpleegd op 7 April 2019 op <https://quillette.com/2018/06/23/cultural-marxism-explained-and-re-evaluated/>.

Wilson, J. (2019). *'Cultural Marxism': a uniting theory for rightwingers who love to play the victim*. Geraadpleegd op 20 april 2019 op <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/jan/19/cultural-marxism-a-uniting-theory-for-rightwingers-who-love-to-play-the-victim>.

Wood, A. (2019). *The American Roots of a Right-Wing Conspiracy*. Geraadpleegd op 12 april 2019 op <https://communemag.com/the-american-roots-of-a-right-wing-conspiracy/>.

Yiannopoulos, M. (2017). *Dangerous*. MILO Worldwide LLC: Boca Raton.

Žižek, S. (2011). *A vile logic to Anders Breivik's choice of target*. Geraadpleegd op 7 mei 2019 op <https://www.theguardian.com/commentisfree/2011/aug/08/anders-behring-breivik-pim-fortuyn>.

Žižek, S. (2018). *A REPLY TO MY CRITICS CONCERNING AN ENGAGEMENT WITH JORDAN PETERSON*. Geraadpleegd op 12 maart 2019 op <https://thephilosophicalsalon.com/a-reply-to-my-critics-concerning-an-engagement-with-jordan-peterson/>.